

MAŁOPOLSKA

Zamki i muzea

msi T

Małopolski
System
Informacji
Turystycznej

MAŁOPOLSKA

ZAMKI I MUZEA

Stolica regionu: **Kraków**

Większe miasta: **Tarnów, Nowy Sącz, Oświęcim**

Powierzchnia: **15 190 km² (ok. 5% powierzchni Polski)**

Liczba mieszkańców: **3,4 mln osób (ok. 8% ludności Polski)**

Krajobraz:

- najwyższy szczyt – **Rysy: 2499 m n.p.m.**
- góry – **Tatry, Beskidy, Pieniny**
- pogórze – **Pogórze Karpackie**
- wyżyny – **Wyżyna Krakowsko-Częstochowska**
- niziny – **dolina Wisły**
- główne rzeki – **Wisła, Dunajec, Poprad, Raba, Skawa, Biała**
- zbiorniki wodne – **Czorszyński, Rożnowski, Czchowski, Dobczycki, Klimkówka, Mucharski**
- najwyżej położone, najczystsze jeziora – **Morskie Oko, Czarny Staw, jeziora Doliny Pięciu Stawów Polskich**
- największa i najgłębsza jaskinia – **Jaskinia Wielka Śnieżna: ponad 22 km korytarzy, 824 m głębokości**

Spis treści

Muzea zamkowe.....	2
Muzea historyczne i archeologiczne.....	8
Muzea sakralne.....	12
Muzea sztuki.....	13
Muzea biograficzne.....	15
Muzea regionalne i miejskie.....	17
Muzea etnograficzne.....	21
Muzea techniki.....	22
Inne.....	26
Skanseny.....	28
Imprezy muzealne.....	32
Ruiny zamków i zamki zrekonstruowane.....	33

Wydawca | Departament Turystyki i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, Zespół ds. Gospodarki Turystycznej
ul. Basztowa 22, 31-156 Kraków
Adres do korespondencji: ul. Raclawicka 56, 30-017 Kraków
redakcja.msit@umwm.malopolska.pl
visitmalopolska.pl
Koncepcja wydawnicza: Anna Niedźwieńska, kierownik projektu MSIT
Koordinacja projektu: Katarzyna Thor

Wydanie III, 2021
wznowione | Małopolska Organizacja Turystyczna (MOT)
Rynek Kleparski 4/13, 31-150 Kraków
biuro@mot.krakow.pl, mot.krakow.pl
tel. +48 12 421 16 04
Koordinacja projektu: Agnieszka Bratek

Tekst | Krzysztof Bzowski

Okładka | Zamek Dunajec w Niedzicy, fot. arch. UMWM
Ewa Chmielewska (projekt)

Wykonanie mapy | Euro Pilot sp. z o.o., Warszawa

Opracowanie redakcyjne, mapy, skład, łamanie, projekt okładki | EURO PILOT Sp. z o.o.
ul. S. Konarskiego 3
01-355 Warszawa
tel./fax. +48 22 664 37 20, +48 22 664 50 91
europilot.com.pl

KRAKÓW 2021, ISBN 978-83-66609-77-8

Autorzy i wydawcy publikacji starali się, aby jej tekst był rzetelny, nie mogą jednak wziąć odpowiedzialności za ewentualne zmiany, zaistniałe po terminie opracowania materiałów. Materiały przygotowane na dzień 29 listopada 2021 r.

Copyright © Zamek Królewski na Wawelu, fot. Anna Stankiewicz

Muzea zamkowe

■ ZAMEK KRÓLEWSKI NA WAWELU

Królewska rezydencja na Wawelu wraz z archikatedrą św. Stanisława Biskupa i Męczennika i św. Wacława to skarbnica polskiej kultury, wspaniałe zabytki architektury i sztuki. Tu przez wieki znajdowała się najważniejsza siedziba monarchów. Tu także odbywały się koronacje i pogrzeby polskich władców. Obecnie zamek jest udostępniony dla zwiedzających jako jedno z najważniejszych polskich muzeów. Można w nim oglądać bogate wnętrza **Reprezentacyjnych Komnat Królewskich**. Najwspanialsze sale, urządzone zabytkowymi meblami, ozdabiają cenne obrazy oraz sławne arras, a w Izbie Poselskiej na zwiedzających spoglądają „głowy wawelskie” w kasetonach stropu. **Prywatne Apartamenty Królewskie** ozdobiono malowidłami ściennymi i gotycko-renesansowymi portalami, a urządzono meblami z okresu renesansu. Wśród zachowanych gotyckich części budowli wyróżnia się przede wszystkim urokliwa wieża: Kurza Stopka. Ciekawa ekspozycja broni oraz klejnotów mieści się w **Skarbcu Koronnym i Zbrojowni**. Najcenniejszym eksponatem jest

Szczerbiec – miecz koronacyjny polskich królów. Oryginalne zbiory prezentuje ekspozycja **Sztuki Wschodu**. Wystawiono tu m.in. liczne trofea i pamiątki z odsieczy wiedeńskiej, w tym tureckie sztandary wojskowe i wielkie namioty. Można również zwiedzić wystawę archeologiczną **Wawel Zaginiony**, gdzie główną atrakcją jest przedromańska rotunda NMP (znana też pod wezwaniem św. św. Feliksa i Adaukta) z X w. Nowa wystawa stała – **Wawel odzyskany**, poświęcona jest dziejom wzgórze od utraty niepodległości Rzeczypospolitej w 1795 roku do czasów współczesnych. Oryginalny sposób na opuszczenie wawelskiego wzgórze to przejście przez **Smoczą Jamę**, naturalną jaskinię powstałą w wapiennych skałach, w której według legendy mieszkał smok wawelski. Wyjście z grotty usytuowane jest na bulwarach wiślanych, zaraz obok pomnika legendarnego potwora.

Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki,

Wawel 5, Kraków,

☎ +48 12 4225155, informacja wew. 219

🌐 wawel.krakow.pl

Zamek Królewski na Wawelu, fot. K. Bańkowski

Burzliwe losy zygmunto-wskich arrasów. Wspaniała kolekcja gobelinów została zamówiona przez króla Zygmunta Augusta w Brukseli. Już wówczas zachwycała niezrównaną urodą i z czasem zaczęła uświetniać najważniejsze wydarzenia w życiu dworu. Zgodnie z ostatnią wolą króla arras-y miały trafić do jego trzech siostr, a po ich śmierci miały stać się własnością Rzeczypospolitej. Niestety tak się nie stało. Abdykujący Jan Kazimierz zastawił

zbiór tkanin u gdańskiego kupca. Rzeczpospolita wykupiła je dopiero w 1724 roku. Nie zostały jednak długo w kraju ponieważ już w 1795 roku na polecenie carycy Katarzyny zrabowano je i wywieziono do Petersburga. W 1921 roku arras-y zaczęły powracać do Polski z ZSRR na mocy traktatu ryskiego. Jednak z wybuchem II wojny światowej opuściły kraj. Najpierw wywieziono je przez Rumunię do Francji, dalej do Wielkiej Brytanii, a wobec niebezpieczeństwa Bitwy o Anglię, na statku Batory do Kanady. Ostatecznie Kanada zwróciła je Polsce w 1961 roku.

■ ZAMEK W SUCHEJ BESKIDZKIEJ

Niewiele jest zamków w Polsce, które zastąpiły na miano „Małego Wawelu” tak jak rezydencja w Suchej Beskidzkiej. Jej renesansowo-barokowe wnętrza mieszczą dziś Muzeum Miejskie. Wystawy stałe obejmują zbiory malarstwa, stanowiące część kolekcji obrazów zebranych przez Habsburgów żywieckich wraz z kolekcją broni białej i palnej. Muzeum prezentuje również wystawę archeologiczną pt. „Najstarsze osadnictwo w dolinie rzeki Skawy” oraz wystawy na temat historii miasta i regionu babiogórskiego (kolekcja etnograficzna w „Domku Ogrodnika”). Od października 2018 roku w muzeum można podziwiać kolekcję malarstwa, grafiki, rzeźby i rzemiosła artystycznego zgromadzoną przez Marię i Emila Zegadłowiczów, a przekazaną Muzeum Miejskiemu Suchej Beskidzkiej przez Fundację „Czartak”.

Muzeum Miejskie Suchej

Beskidzkiej, ul. Zamkowa 1,

☎ +48 33 8742605,

🌐 zameksucha.pl

■ ZAMEK W NIEPOŁOMICACH

Polowania były jedną z ulubionych rozrywek wielu polskich monarchów. Kazimierz Wielki, ostatni na polskim tronie władca z dynastii Piastów, rozkazał wzniesić obok Puszczy Niepołomickiej swą gotycką rezydencję. Dziś w miejscu gotyckiego Zamku Kazimierzowskiego można podziwiać piękną budowlę renesansową. Gmach na planie kwadratu powstał za czasów Zygmunta Augusta. Wzorem dla niepołomickiej rezydencji stał się oczywiście Wawel. Do zamku prowadzi zachowany do dziś renesansowy portal, zaś dziedziniec otaczają dwie kondygnacje arkadowych krążanków. W zamku obecnie mieści się Muzeum Niepołomickie z ekspozycją trofeów myśliwskich, gabinetem Włodzimierza Puchalskiego i wystawą w kaplicy zamkowej. W pozostałej części gmachu działa elegancki hotel i centrum konferencyjne. W gościnnych murach organizowane są liczne imprezy i wydarzenia kulturalne, m.in. Dni Niepołomic.

Muzeum Niepołomickie,

ul. Zamkowa 2, ☎ +48 517590420,

🌐 muzeum.niepolomice.pl

Rotunda Najświętszej Marii Panny na Wawelu, Copyright © Zamek Królewski na Wawelu, fot. Anna Stankiewicz

Zamek w Suchej Beskidzkiej, fot. archiwum UMWM

Zamek w Niepołomicach, fot. archiwum UMWM

■ ZAMEK W OŚWIĘCIMIU

Tuż obok starego miasta w Oświęcimiu, ponad nurtami Soły, na stromym wzgórzu wznosi się zamek oświęcimski wraz z okazałą wieżą z przełomu XIII/XIV w. To symbole długiej historii miasta. Wieża oświęcimska to wieża ostatecznej obrony, a Jan Długosz tak ją opisuje: "ma zamek oświęcimski dość wysoką i ciężką wieżą... ze wszystkich stron wystaje ona nad zamkiem". Oświęcimska wieża obronna jest najwyższym zachowanym murem gotyckim w Polsce południowej, a roztaczający się z niej widok ukazuje piękną panoramę Oświęcimia i okolic. W 1503 r. doszło do pożaru zamku, który z rozkazu króla Aleksandra Jagiellończyka został odbudowany. Zamek oświęcimski gościł liczne znakomite osobistości: królewską parę Kazimierza Jagiellończyka i jego żonę Elżbietę wraz z synem Władysławem, jadącym do Pragi objąć tron czeski, postać papieskiego, Bonę Sforzę d'Aragonę (przyszłą żonę króla Zygmunta Starego), Elżbietę Habsburżankę (pierwszą żonę Zygmunta Augusta), Henryka Walezego. Obecnie, od 2010r., w zamku swoją siedzibę ma Muzeum Zamek w

Oświęcimiu, którego misją jest popularyzacja bogatej historii ziemi oświęcimskiej oraz dziedzictwa miasta, jego tradycji i kultury. Muzeum zajmuje się ochroną dóbr kultury, dokumentowaniem czasów minionych, gromadzeniem eksponatów archeologicznych, historycznych i etnograficznych, prezentowanych na wystawach muzealnych. Na stałej ekspozycji można zobaczyć wystawę archeologiczną, wnętrza mieszkalne z przełomu XIX i XX w., wystawę „W Królewskim Mieście Oświęcimiu”.

Muzeum Zamek w Oświęcimiu,

ul. Zamkowa 1, ☎+48 33 8424427,
🌐 muzeum-zamek.pl

■ ZAMEK W PIESKOWEJ SKALE

Najpiękniejszy widok zamku Pieskowa Skala rozciąga się z Doliny Prądnika. Na pierwszym planie widać ostaniec wapienny zwany Maczugą Herkulesa. Budowlę obronną nakazał postawić tu Kazimierz Wielki już w XIV w., a renesansowy charakter nadali jej ponad 200 lat później jej właściciele – Szafraniecowie. Sięgnęli do sprawdzonych wzorów z Wawelu, sprowadzeni z Włoch architektki wzniesli arkadowy dziedziniec, a wieża

Zamek w Pieskowej Skale, fot. J. Krawczyk

Wokół Zamku w Pieskowej Skale rozciąga się park krajobrazowy, stare stawy i najstynniejsza skała w Polsce - Maczuga Herkulesa, inaczej Maczuga Krakusa, Skała Twardowskiego lub po prostu Sokolica.

Wiosną i latem Zamek w Dobczycach przenosi swoich gości w niezwykłą podróż w czasie. Można tu zobaczyć np. orszak królewski i potyczki rycerzy, albo wziąć udział w zabawach plebejskich.

zegarowa otrzymała hełm podobny do tych z wież zamku królewskiego. Tuż obok mistrzowie z Italii postawili architektoniczne cacko: arkadową loggię. Poniżej zaprojektowali urządzonego w stylu włoskim ogród na tarasie nad urwiskiem. Dziś w zamku mieści się muzeum prezentujące przemiany stylowe w sztuce europejskiej, a także największa w Polsce galeria malarstwa angielskiego.

Zamek w Pieskowej Skale,

Sułozzowa
☎+48 12 3896004,
🌐 pieskowaskala.eu

■ ZAMEK ŻUPNY W WIELICZCE

Nigdzie indziej na świecie nie zobaczy się tylu solniczek co w zamku wielickim! Zebrano tu ich około 400: szklanych, drewnianych, ze srebra i przede wszystkim z porcelany. Zamek królewski, zwany żupą lub zamkiem żupnym, wznosi się w samym centrum Wieliczki. W warownych gmachach już od XIII w. miał siedzibę zarząd wielickiej kopalni soli, którą zwano żupą, a jej zarządcę żupnikiem. Z tego okresu pochodzi „Dom pośród Żupy”, w którym obecnie mieszczą się ekspozycje

muzealne: archeologiczna (w piwnicach zamkowych), historyczna oraz wspomniana już wystawa solniczek. Można tu także zwiedzić reprezentacyjną gotycką salę, zwaną Izbą Grodzką, ze sklepieniem wspartym na jednym filarze. Rozbudowa zamku oraz włączenie go w system fortyfikacji miejskich Wieliczki nastąpiły w połowie XIV w. Z tego okresu pochodzi też tzw. Zamek Północny, nieudostępniany turystom. Z kolei Zamek Środkowy wzniesiony został dopiero w XIX w. i dziś mieści restaurację Królewską. W 2013 r. zamek został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.

Muzeum Żup Krakowskich

w Wieliczce – Zamek Żupny,
ul. Zamkowa 8, ☎+48 12 2891636
🌐 muzeum.wieliczka.pl

■ ZAMEK W DOBCZYCACH

Wyniosłe wzgórze nad Jeziorem Dobczyckim zajmują ruiny zamku królewskiego. W przeciwieństwie do wielu innych twierdz, nie padł on ofiarą pożaru czy też wojny, lecz został rozebrany przez poszukiwaczy skarbów! W połowie XVIII w. przypadkowo znaleziono

Zamek w Oświęcimiu, fot. K. Bańkowski

Zamek Żupny, fot. K. Bańkowski

Ruiny zamku w Dobczycach, fot. K. Bańkowski

w nim garniec pełen monet. Piastunka, aby zabawić dziecko starosty, uderzyła kluczem w ścianę. Od uderzenia odpadł tynk, odsłaniając skrytkę. Wiadomość o znalezisku poruszyła mieszkańców zamku i miasta, a na efekty odkrycia nie trzeba było długo czekać, z budynków pozostały tylko fundamenty. Legenda wiąże początki zamku z wojem księcia Mieszka I, Dobkiem – miał on nad Rabą zbudować zamek, pod którym z czasem powstały Dobczyce. Zapewne jednak twierdza powstała dopiero w 1. poł. XIII w., a w XVI w. przekształcono ją w stylu renesansowym. Dziś zamek jest częściowo odbudowany, a w jego wnętrzach urządzono niewielkie muzeum, którym opiekuje się miejscowy oddział PTTK.

Muzeum na zamku w Dobczycach, biuro PTTK:

☎ +48 12 2711176, 505451570,
Muzeum w zamku ☎ +48 518825830,
🌐 zamek.dobczyce.pl

■ ZAMEK W NOWYM WIŚNICZU

Mury potężnej rezydencji Kmitów i Lubomirskich w Nowym Wiśniczu widać już z daleka. Kiedy podczas potopu w 1655 r. Szwedzi zajęli zamek, wywieźli stamtąd aż 150 wozów zdobyczy! I pomyśleć, że w trosce o zamek załoga poddała go bez walki, mimo że liczyła 600 doskonale uzbrojonych żołnierzy i dysponowała 80 armatami oraz zapasami amunicji i żywności na trzy lata! Początki zamku sięgają XIV w., a wielka renesansowa rozbudowa w połowie XVI w. to inicjatywa Piotra Kmity, stronnika królowej Bony; powstał wtedy na baszcie Bony charakterystyczny szereg daszek, po którym królowa rzekomo miała jeździć na osiołku! W połowie XVII w. Stanisław Lubomirski otoczył budowlę bastionowymi fortyfikacjami, tworząc typ rezydencji zwany *palazzo in fortezza*. Odrestaurowany zamek

można zwiedzać – mieści się w nim oddział Muzeum Ziemi Wiśnickiej. Wystawiono tu m.in. ciekawe makiety najbardziej znanych małopolskich zamków. W Bastionie VR dzięki najnowszym urządzeniom Oculus i specjalnie do tego stworzonej aplikacji multimedialnej turyści mogą wybrać się w podróż po wiśnickim zamku w scenarii XVII wieku.

Zamek w Nowym Wiśniczu,

ul. Zamkowa 13, ☎ +48 14 612 83 41,
🌐 zamekwisnicz.pl

■ ZAMEK W DĘBNIE

Pod uroczym zamkiem rycerskim w Dębnie rok w rok w szranki stają setki rycerzy w lśniących zbrojach, walcząc o „Złoty warkocz Tartówny”. Turniej uświetniają pokazy kaskaderskie, salwy ze starodawnych armat, występy kuglarzy i pokazy tańców dworskich. Międzynarodowy Turniej Rycerski w Dębnie ma już kilkunastoletnią tradycję i stał się jedną z największych tego typu imprez w Polsce, choć oczywiście do zamku w Dębnie warto zawitać nie tylko podczas turnieju. Ta późnogotycka rezydencja rycerska powstała w latach 1470–80 z fundacji kasztelana krakowskiego

Zamek w Nowym Wiśniczu, fot. K. Bańkowski

Zamek w Niedzicy, fot. K. Bańkowski

Z myślą o najmłodszych Zamek w Nowym Wiśniczu przygotował warsztaty Zamkowa Akademia Historii. W ramach zajęć dzieci odkrywają życie codzienne w XVII wieku, sarmackie obyczaje i kuchnię.

W bogatej ofercie kulturalnej szymbarskiego kasztelu są m. in. koncerty, spektakle, wykłady i spotkania. Niekiedy twierdza zamienia się np. w „straszny dwór” by zachwycać i trowżyć swych gości, „białymi damami” i „błędny rycerzami”.

Kasztel w Szymbarku, fot. K. Bańkowski

Jakuba Dębińskiego. Ceglane gmachy z bogato zdobionymi detalami kamiennymi (obramowaniami okien, wspornikami malowniczych wykuszów czy okazałymi portalami) tworzą cztery skrzydła otaczające niewielki wewnętrzny dziedziniec. Wnętrza mieszczą interesującą ekspozycję muzealną z licznymi zabytkowymi meblami, obrazami, bronią itp.

Muzeum Zamek w Dębnie, oddział

Muzeum Okręgowego w Tarnowie,
Dębno 189, ☎ +48 14 6658035,
🌐 muzeum.tarnow.pl

■ ZAMEK W NIEDZICY

Zamek Dunajec w Niedzicy, jedna z najpiękniejszych średniowiecznych warowni w Polsce, znany jest dzięki odnalezieniu tu w 1946 r. tajnego schowka z dokumentem „zapisanym” pismem węzłkowym kipu, jakiego używano w indiańskim imperium Inków w Peru! Podobno była to informacja, gdzie ukryty jest tajemniczy złoty skarb Inków... Kipu przywiózł do Niedzicy zapewne jeden z właścicieli zamku z rodu Berzeviczych, Sebastian, który pod koniec XVIII w. podróżował po Peru. W części komnat

mieści się niewielkie muzeum, a dla zwiedzających udostępniono także tarasy widokowe na zamku średnim i górnym. Widać z nich niemal całe Jezioro Czorsztyńskie, z malowniczymi ruinami zamku w Czorsztynie na przeciwległym brzegu, oraz strome i skaliste zbocza Pienin.

Muzeum Zespołu Zamkowego

w Niedzicy, Zamkowa 2

☎ +48 18 2629489, 🌐 shs.pl

■ KASZTEL W SZYMBARKU

W dolinie Ropy, u stóp Beskidu Niskiego, stoi niezwykle zabytek, jakiego próżno szukać w innych częściach naszego kraju. Obronny kasztel w Szymbarku bardziej przypomina bowiem budowle z terenów Słowacji czy Czech niż typowe dla ziem polskich siedziby szlacheckie. Renesansowy obronny dwór z czterema przypominającymi baszty narożnymi alkierzami zwieńczony jest wysoką attyką. Na ścianach zachowały się tu i ówdzie pozostałości dekoracji sgraffitowej. Kasztel ten powstał jako siedziba Gładyszów herbu Gryf w 1. poł. XVI w. Obecny wygląd dworu to efekt przebudowy z około 1590 r., choć budowla była później kilkakrotnie niszczone, m.in. przez wojska księcia siedmiogrodzkiego Rakoczego podczas potopu szwedzkiego w 1657 r. oraz w czasie II wojny światowej. Po kilku latach prac w 2013 r. w wyremontowanym kasztelu otwarto nowoczesny ośrodek konferencyjno-wystawienniczy Kasztel. W zabytkowych wnętrzach organizowane są wystawy czasowe.

Ośrodek Konferencyjno-

-Wystawienniczy Kasztel

w Szymbarku, Szymbark,

☎ +48 18 3513114,

🌐 muzeum.gorlice.pl

Muzea historyczne i archeologiczne

■ MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE – GMACH GŁÓWNY

Imponujące zbiory Muzeum Narodowego to aż 780 tys. różnych eksponatów w kilku oddziałach muzealnych. Taką kolekcję placówka zebrała od założenia w 1879 r., stając się jednym z kilku największych muzeów w Polsce. Muzeum Narodowe w Krakowie plasuje się także w czołówce największych muzeów europejskich. Monumentalny Gmach Główny mieści obecnie dwie ekspozycje. W **Galerii Rzemiosła Artystycznego** możemy zobaczyć fragmenty średniowiecznych witraży z krakowskiego kościoła Dominikanów pod wezwaniem Świętej Trójcy. Są tu również stylowe meble, barwne kilimy, kolekcja szat i ubiorów, jak również wyroby ceramiczne i szklane oraz ze srebra, złota i kamieni szlachetnych z X–XVIII w. Wyjątkowym eksponatem jest sławna romańska srebrna czara włocławska z X w. Druga stała ekspozycja pn. **XX + XXI. Galeria Sztuki Polskiej** prezentuje sztukę polską XX i XXI wieku. Ekspozycja stanowi przegląd zjawisk i tendencji artystycznych, które pojawiły się w Polsce w ciągu ostatnich 120 lat. Wystawa prezentuje dzieła sztuki od przełomu XIX i XX wieku po współczesność, reprezentujące najważniejsze kierunki artystyczne i najwybitniejszych twórców tych czasów.

Muzeum Narodowe w Krakowie – Gmach Główny, al. 3 Maja 1, Kraków,
☎ +48 12 4335500, 🌐 mnk.pl

■ PAŁAC BISKUPA ERAZMA CIOŁKA W KRAKOWIE – ODDZIAŁ MUZEUM NARODOWEGO W KRAKOWIE

W stałej ekspozycji **Sztuka Dawnej Polski XII–XVIII w.** wystawiono cenne dzieła średniowieczne, renesansowe i barokowe. Najbardziej znanym eksponatem i zarazem symbolem

muzeum jest gotycka figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem: wyróżniająca się niespotykaną urodą Madonna z Kruźlowej z około 1410 r. Wystawa **Sztuka Cerkiewna Dawnej Rzeczypospolitej** obejmuje kolekcję ikon. Ekspozycja **Kraków na wyciągnięciu ręki** to fragmenty najcenniejszych rzeźb architektonicznych z całej Polski.

Pałac Biskupa Erazma Ciołka – oddział Muzeum Narodowego w Krakowie, ul. Kanonicza 17, Kraków,
☎ +48 12 433 59 20,
🌐 mnk.pl

■ GALERIA SZTUKI POLSKIEJ XIX WIEKU W SUKIENNICACH W KRAKOWIE – ODDZIAŁ MUZEUM NARODOWEGO W KRAKOWIE

Na samym środku krakowskiego Rynku Głównego stoi oryginalny gmach gotycko-renesansowej hali targowej, czyli Sukiennic. Neogotycka przebudowa budynku w XIX w. przystosowała pomieszczenia na piętrze na potrzeby muzealne: wielkie sale ekspozycyjne zajmują **Galeria Sztuki Polskiej XIX wieku.**

Galeria Sztuki Polskiej XIX w. w Sukiennicach, fot. M. Zaręba

Obraz Jerzego Nowosielskiego w Muzeum Narodowym, fot. M. Zaręba

Tajemnica w obrazie - nie każdy odwiedzający Galerię Sztuki Polskiej XIX wieku dostrzeże ten szczegół, ale jeśli lubimy interakcję i wizualny dialog z artystą, warto zatrzymać się na dłużej przed obrazem Rusatki Witolda Pruszkowskiego (sala Chełmońskiego). Na pierwszy rzut oka jesteśmy świadkami

pięknej, ludowej sceny - nocną porą, przy blasku księżycy spotykają się młode, wiejskie dziewczęta, z których twarży bije magiczna uroda. Jeśli jednak przyjrzymy się uważniej, zauważymy, że w miejscu, w którym stąpają nagie stopy dziewcząt spoczywa ciało martwego chłopca. Oto to tajemnica obrazu - dziewczęta to objawiające się w nowiu rusatki, które zwały nieszczęśliwą i zabity (zgodnie z tradycją taka śmierć miała następować przez opętaczy taniec).

Podziemia Rynku, fot. A. Marciniak

Wystawiono w niej płótna największych polskich malarzy tego okresu. Można tu zobaczyć słynny **Hołd pruski** Jana Matejki oraz inne dzieła tego artysty, jak **Kościuszkę pod Racławicami** czy **Iwan Groźny**. Do bardziej znanych należy też dzieło Henryka Siemiradzkiego **Pochodnie Nerona**. Wydarzenia związane z polską historią prezentują także obrazy Artura Grottgera i Jacka Malczewskiego, zaś w malarstwie pejzażowym wyróżniają się dzieła realistyczne Aleksandra Gierymskiego i impresjonistyczne Leona Wyczółkowskiego.

Galeria Sztuki Polskiej XIX wieku w Sukiennicach – oddział Muzeum Narodowego w Krakowie,
Rynek Główny 1–3, Kraków,
☎ +48 12 4335400 🌐 mnk.pl

■ MUZEUM KSIĄŻĄT CZARTORYSKICH – ODDZIAŁ MUZEUM NARODOWEGO W KRAKOWIE

Na mapę kulturalną Krakowa powrócił odnowiony budynek Muzeum Książąt Czartoryskich. Oprócz najbardziej znanych dzieł tj. „Dama z grono-stajem” Leonarda da Vinci czy „Krajobraz z miłosiernym samarytaninem” Rembrandta, odwiedzający mogą

zobaczyć część imponującej kolekcji Czartoryskich, będącej prawdziwym skarbem polskiego dziedzictwa.

Muzeum Książąt Czartoryskich – oddział Muzeum Narodowego w Krakowie, ul. Pijarska 15, Kraków,
☎ +48 12 3705466 🌐 mnk.p

■ PODZIEMIA RYNKU W KRAKOWIE – ODDZIAŁ MUZEUM KRAKOWA

W podziemiach Rynku Głównego wprowadzono trasę turystyczną. Na wystawie znajdują się m.in. **zabytki pozyskane w trakcie prac archeologicznych, świadki ziemne, makiety i holograficzne prezentacje.** Nowoczesne technologie pozwalają gościom stać się nie tylko obserwatorami, ale również aktywnymi uczestnikami przeszłości.

Podziemia Rynku – oddział Muzeum Krakowa, Rynek Główny 1, Kraków,
☎ +48 12 4265060,
🌐 muzeumkrakowa.pl/oddzialy/rynek-podziemny

■ CELESTAT – ODDZIAŁ MUZEUM KRAKOWA

Oddział Celestat z wystawą stałą „Krakowskie Bractwo Kurkowe i obronność miejska” jest ulokowany w autentycznej siedzibie jednego z najstarszych polskich bractw kurkowych. Trzon zbiorów stanowi kolekcja portretów krakowskich królów kurkowych i insygniów władzy z najcenniejszym z nich – srebrnym kurem (według legendy darem króla Zygmunta Augusta). Od kilku lat w Celestacie oglądać można pokonkursową wystawę szopek krakowskich.

Celestat – Oddział Muzeum Krakowa, ul. Lubicz 16, Kraków,
☎ +48 12 4317590,
🌐 muzeumkrakowa.pl/oddzialy/celestat

■ STARA SYNAGOGA W KRAKOWIE – ODDZIAŁ MUZEUM KRAKOWA

W sercu dawnej dzielnicy żydowskiej, na krakowskim Kazimierzu przy ulicy Szerokiej, stoi renesansowa Synagoga Stara. Do II wojny światowej była najważniejszym domem modlitwy oraz ośrodkiem religijnym i kulturalnym krakowskiej gminy żydowskiej. Dziś odrestaurowany gmach mieści **ekspozycję poświęconą dziejom i kulturze Żydów**. Kolekcja cennych judaików podzielona jest na trzy działy: synagoga, święta oraz życie prywatne i rodzinne.

Stara Synagoga – oddział Muzeum Krakowa, ul. Szeroka 24, Kraków,
☎ +48 12 4220962, +48 12 4310545,
🌐 muzeumkrakowa.pl/oddzialy/stara-synagoga

■ FABRYKA SCHINDLERA W KRAKOWIE – ODDZIAŁ MUZEUM KRAKOWA

Rozstawiona głośnym filmem Steve'na Spielberga postać Niemca, Oskara Schindlera, który uratował ponad tysiąc Żydów przed śmiercią w obozach zagłady, jest znana na całym świecie. Fabryka Emalii, w której Schindler zatrudniał pracowników żydowskich, stoi w krakowskiej dzielnicy Zabłocie. Od

czerwca 2010 r. mieści się tu wystawa **Kraków – czas okupacji 1939–1945**. To opowieść o losach miasta i jego mieszkańców, a także o hitlerowskich okupantach. Nowoczesna aranżacja wystawy wykracza poza ramy tradycyjnej ekspozycji muzealnej i ma charakter opowieści teatralno-filmowej.

Fabryka Schindlera – oddział Muzeum Krakowa, ul. Lipowa 4, Kraków,
☎ +48 12 2570096, +48 12 2570095,
🌐 muzeumkrakowa.pl/oddzialy/fabryka-schindlera

■ MUZEUM ŻYDOWSKIE W OŚWIĘCIMIU

W historycznym centrum Oświęcimia znajduje się Muzeum Żydowskie wraz z wystawą główną pt. **„Oszpicin. Historia Żydowskiego Oświęcimia”**, zabytkową Synagogą Chewra Lomdej Misznajot oraz Cafe Bergson. Muzeum upamiętnia historię żydowskich mieszkańców miasta oraz edukuje na temat świata, który został zniszczony podczas Zagłady i współczesnych zagrożeń płynących z uprzedzeń i nietolerancji.

Muzeum Żydowskie w Oświęcimiu, Pl. ks. Skarbka 5, Oświęcim,
☎ +48 510781199, 🌐 ajcf.pl

Stara Synagoga, fot. K. Syga

Brama obozowa w Oświęcimiu, fot. A. Brożonowicz

Historia Starej Synagogi sięga XV wieku. Przez stulecia znaczenie jej roste, a do wybuchu II wojny światowej była najważniejszym ośrodkiem religijnym, kulturalnym i społecznym krakowskiej gminy żydowskiej. Była wielokrotnie poddawana renowacji, a przebudowy z początku XX wieku wzbogaciły ją o elementy stylu narodowego (m. in. „renesansu wawelskiego”). W 1927 roku gościł w niej sam prezydent RP prof. Ignacy Mościcki.

Co roku w Dzień Pamięci Ofiar Zagłady na terenie byłego obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu odbywa się Marsz Żywych. Udział w Marszu ma dawać świadectwo pamięci o tragicznych losach ludzi zamordowanych przez nazistowską machinę eksterminacji.

■ PAŃSTWOWE MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU W OŚWIĘCIMIU

Muzeum to jest wstrząsającym miejscem pamięci i świadectwem okrucieństwa hitlerowskich zbrodniarzy. To tu, w Oświęcimiu i pobliskiej Brzezince, w latach II wojny światowej działał wielki obóz koncentracyjny i zarazem obóz zagłady, obecnie wpisany na **Listę UNESCO jako „Auschwitz-Birkenau. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940–1945)”**. Właściwie są to dwa obozy: starszy i mniejszy obóz koncentracyjny w Oświęcimiu (Auschwitz), na teren którego wchodzi się przez metalową bramę z sentencją *Arbeit macht frei*. W ceglanych barakach dla więźniów urzędowo ekspozycje muzealne poświęcone ofiarom różnych narodowości. Obok bloku nr 11 znajduje się Ściana Śmierci, przy której rozstrzelivano więźniów. Drugi, większy obóz, hitlerowscy okupanci założyli w 1941 r. w Brzezince (Birkenau), ok. 3 km od obozu oświęcimskiego. Do dziś z tego wielkiego obozu zagłady pozostało tylko kilka drewnianych baraków, wieża bramna, długie zasieki z drutu kolczastego, a także rampa przy torze kolejowym, przy której dokonywano selekcji ofiar, większość od razu wysyłając na śmierć w komorach gazowych. Do 1945 r. wymordowano tu ok. 1,5 mln ludzi, głównie Żydów, ale i Polaków, Cyganów, Rosjan oraz więźniów innych narodowości z 28 krajów.

Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau, ul. Więźniów Oświęcimia 20, Oświęcim, ☎ +48 33 8448099,
🌐 auschwitz.org

■ MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W KRAKOWIE

W tej najstarszej archeologicznej placówce w Polsce można zwiedzić m.in. wystawy: **Bogowie starożytnego Egiptu**, z sarkofagami i mumią, oraz **Pradzieje i wczesne średniowiecze Małopolski** z wyrobami z kości i ciosów mamuta odkrytymi w Jaskini Mamutowej. Skarbem muzeum jest kamienny posąg Światowida z IX w. Przyjemności dostarczy też spacer po pięknych ogrodach otaczających budynek.

Muzeum Archeologiczne, ul. Senacka 3, Kraków,
☎ +48 12 4227100,
🌐 ma.krakow.pl

■ PODZIEMNY OLSKUSZ

Dwie podziemne ekspozycje multimedialne w nowoczesny sposób pokazują historię Srebrnego Miasta. W zabytkowych piwnicach gotyckiego ratusza można poznać dzieje Olskusza. Ciekawostką jest duża, przestrzenna makieta miasta pokazująca jego wygląd na przełomie XVI i XVII wieku. Prezentowane są liczne znaleziska archeologiczne, przedmioty codziennego użytku, monety i ozdoby. Piwnice dawnego kwartału królewskiego kryją niezwykłą, interaktywną ekspozycję poświęconą historii górnictwa srebra i ołowiu oraz olskuskiej mennicy. O, tym jak działały dawne kopalnie możemy się przekonać wprawiając w ruch modele i repliki dawnych urządzeń górniczych. Ciekawostką jest „Srebrna komnata”, w której można zobaczyć efektownie pokazaną replikę zabytkowego Srebrnego Krzyża Gwarków Olskuskich.

Podziemny Olskusz, Rynek 4,
☎ 32 7065218, 32 7065226,
🌐 podziemnyolskus.pl

Fabryka Schindlera, fot. K. Syga

Muzeum Żydowskie w Oświęcimiu, fot. K. Syga

Podziemia Ratusza w Olskuszu, fot. arch. UMIG Olskus

Muzea sakralne

■ MUZEUM ARCHIDIECEZJALNE W KRAKOWIE

Wystawa obejmuje malarstwo, rzeźbę i rzemiosło artystyczne. Warta uwagi jest kolekcja szat liturgicznych, licząca kilkaset sztuk. W jej skład wchodzi nawet XV-wieczne ornaty. Są tu również pamiątki związane z Karolem Wołytyą.

Muzeum Archidiecezjalne, fot. A. Marciniak

Muzeum Archidiecezjalne Kardynała Karola Wołyty w Krakowie, ul. Kanoniczna 19-21, Kraków, ☎ +48 12 4218963, 730 018 025 🌐 archimuzeum.pl

■ MUZEUM DIECEZJALNE W TARNOWIE

W uroczym zakątku, tuż obok gotyckiej katedry tarnowskiej, można odwiedzić bardzo interesujące, ponad stuletnie Muzeum Diecezjalne. Cenną częścią kolekcji są duże zbiory **gotyckich rzeźb i malarstwa** z Małopolski. Są tu również ornaty i inne **tkaniny kościelne**, pochodzące nawet ze średniowiecza oraz **zbiór porcelany i zegarów**. Zaskakuje dobra

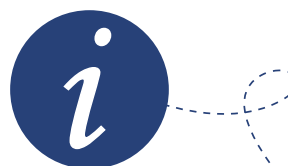
kolekcja polskiego malarstwa przełomu wieków XIX i XX w., m.in. Wojciecha Weissa oraz Jacka Malczewskiego. Duży dział obejmuje **sztukę ludową**, przede wszystkim malarstwo na szkle, nie tylko z Polski, ale i z wielu krajów europejskich.

Muzeum Diecezjalne w Tarnowie, pl. Katedralny 6, Tarnów, ☎ +48 14 626 45 54, 🌐 muzeum.diecezja.tarnow.pl

[...] Społeczeństwo potrzebuje bowiem artystów polskich, podobnie jak potrzebuje naukowców i techników, pracowników fizycznych i umysłowych, świadków wiary, nauczycieli, ojców i matek, którzy zabezpieczają wzrastanie człowieka i rozwój społeczeństwa poprzez ową wzniosłą formę sztuki, jaką jest „sztuka wychowania”.

Święty Jan Paweł II z listu do artystów

W MOCAK zgromadzono dotąd ponad 4880 prac autorstwa 308 artystów z całego świata. W archiwaliach MOCAK-u znajdują się materiały związane z Władysławem Hasiorem, Galerią Krzysztofory, Grupą Krakowską czy Mieczysławem Porębskim.

Muzea sztuki

■ MUZEUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ W KRAKOWIE MOCAK

Muzeum zostało otwarte 19 maja 2011 roku. Jest pierwszym w Polsce muzeum sztuki współczesnej, które zbudowano od podstaw. Budynek powstał na terenie dawnej fabryki Oskara Schindlera w poprzemysłowej dzielnicy Zabłocie, w ostatnich latach poddanej rewitalizacji. Program Muzeum obejmuje **prezentację międzynarodowej sztuki najnowszej, edukację oraz projekty badawcze i wydawnicze**. Dwa najważniejsze cele, które stawia przed sobą MOCAK, to przedstawianie sztuki dwóch ostatnich dziesięcioleci w kontekście powojennej awangardy i konceptualizmu oraz wyjaśnianie sensu tworzenia sztuki poprzez wskazywanie jej poznawczo-etycznych wartości i powiązań z codziennością.

Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAK ul. Lipowa 4, Kraków, ☎ +48 12 2634000, 🌐 mocak.pl

■ OŚRODEK DOKUMENTACJI SZTUKI TADEUSZA KANTORA CRICOTEKA

Ośrodek został założony w Krakowie w 1980 roku z inicjatywy samego artysty jako „**żywe archiwum**” legendarnego **Teatru Cricot 2**. W 2014 r. została otwarta nowa siedziba Cricoteki. Jest to największa w Polsce instytucja o charakterze badawczym i wystawienniczym dedykowana współczesnemu artyście. Fundamentalnym pytaniem dla Cricoteki jest pytanie o charakter dorobku artysty i o sposób jego prezentacji w kontekście muzeum.

Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora CRICOTEKA, ul. Nadwiślańska 2-4, Kraków, ☎ + 48 12 4427770, 🌐 cricoteka.pl

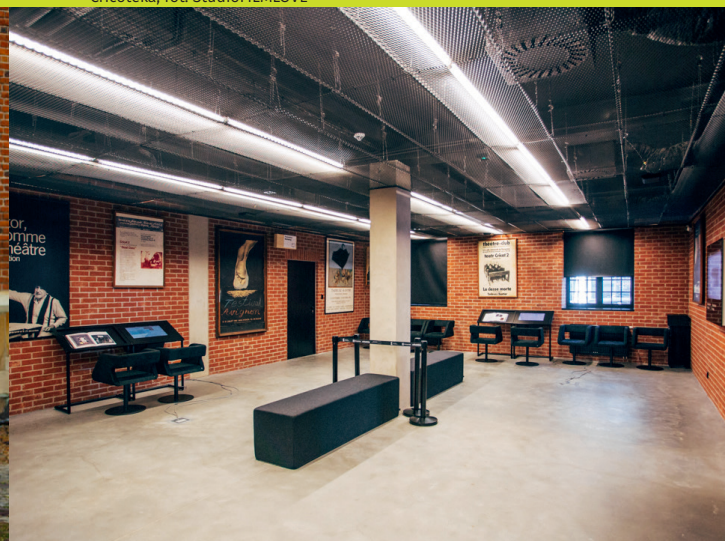
■ MUZEUM SZTUKI I TECHNIKI JAPOŃSKIEJ MANGGHA W KRAKOWIE

Falista linia dachu Mangghi ma nawiązywać do fal Wisły. Originalna, nowoczesna forma budynku mieszczącego muzeum to dzieło sławnego japońskiego architekta

Muzeum Diecezjalne w Tarnowie, fot. K. Bańkowski

Cricoteka, fot. StudioFILMLOVE

Furisode ślubne ze zbiorów Asako Shibatani, fot. arch. Muzeum Manggha

współczesnego Arata Izosaki, zaś inicjatorem powstania muzeum był znany polski reżyser filmowy Andrzej Wajda. Podstawą zbiorów muzeum jest kolekcja pisarza i kolekcjonera Feliksa Jasińskiego (1861–1929), подарowana przez niego krakowskiemu Muzeum Narodowemu w 1920 r. Znaczną część ekspozycji stanowią **grafiki drzeworytnicze z XVII–XIX w.** największych japońskich mistrzów, militaria oraz misternie wykonane przedmioty z laki.

Muzeum Nikifora, fot. K. Bańkowski

Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, ul. Konopnickiej 26, Kraków, ☎ +48 12 2672703, manggha.pl

■ MUZEUM NIKIFORA W KRYNICY-ZDRÓJ

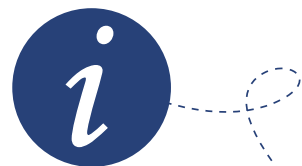
Nikifor Matejko – tak na swych obrazach podpisywał się czasem **Epifaniusz Drowniak** (1895–1968), malarz-samouk, zwany Nikiforem Krynickim. Ten Łemko z Beskidu Niskiego malował niewielkie obrazki na zwykłych kartach papieru czy tektury, a uznania i sławy zaznał dopiero pod koniec samotnego i spędzonego w nędzy życia. Dziś jego naiwne, lecz pełne uroku widoki Krynicy, scenki uzdrowiskowe, czy obrazki okolic stanowią trzon zbiorów Muzeum Nikifora w **zabytkowej willi Romanówka** w Kryńcy-Zdroju. Można tu zobaczyć także skrzynię artysty, w której trzymał swe dzieła, oraz katalogi wystaw, poświęcone mu publikacje i zaproszenia na wernisaże.

Muzeum Nikifora – oddział Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu, Bulwary Dietla 19, Kryńca-Zdrój, ☎ +48 18 4715303, muzeum.sacz.pl

■ GALERIA SZTUKI „DWÓR KARWACJANÓW” W GORLICACH

W Gorlicach można zwiedzić, przypominający nieco kasztel z Szymbarku, dwór Karwacjanów. Ta mieszczańska rodzina z Krakowa wywodziła się z Francji lub Włoch. Pierwsza budowla (rodzaj obronnej wieży mieszkalnej) powstała tu zapewne na początku XV w., a obecna zachowała w swych murach jej relikty. Przebudowywana wielokrotnie wieża została spalona w czasie I wojny światowej (podczas bitwy gorlickiej w 1915 r.), a po zakończeniu działań wojennych prawie zupełnie rozebrana. Odbudowa została ukończona w 1992 r. i dziś dwór mieści jeden z oddziałów muzeum w Gorlicach, galerię sztuki ze stałą wystawą oraz organizowanymi cyklicznie wystawami czasowymi, a także ekspozycję historyczną związaną z dziejami miasta i regionu.

Galeria Sztuki „Dwór Karwacjanów” Oddział Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach, Wróblewskiego 10a, ☎ +48 18 3535618, muzeum.gorlice.pl

Choć przez większość życia niedoceniany i biedny, w wieku podeszłym Nikifor zyskał rozgłos. Od 1959 wystawa jego prac odwiedziła kolejno Paryż, Amsterdam, Brukselę, Hajfę i Baden-Baden. Co ciekawe, gdy w 1962 roku miał w końcu sam wyjechać na wystawę swoich prac w Bułgarii, okazało się, że artysta nie posiada żadnych dokumentów. Aby wystawić mu dowód tożsamości 18 października 1962 roku Urząd Stanu Cywilnego w Kryńcy wystawił Nikiforowi Krynickiemu akt urodzenia.

Dwór Karwacjanów w Gorlicach, fot. K. Bańkowski

Po zwiedzeniu Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II warto udać się do jednej z licznych w Wadowicach cukierni. Obowiązkową pozycją stołkowego menu jest kremówka, która potrafi dosłownie przenieść w czasie. Taką podróż wstecz odbywał zapewne Ojciec Święty, kiedy wspominał: „[...] a tam była cukiernia. Po maturze chodziliśmy na kremówki, że myśmy to wszystko wytrzymali, te kremówki po maturze”

św. Jan Paweł II. Wadowice, 16 czerwca 1999

Ekspozycja w Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II, fot. arch. UMWM

Muzea biograficzne

■ MUZEUM DOM RODZINNY OJCA ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II

Wadowice to rodzinne miasto Karola Wojtyły. Przy ul. Kościelnej 7 stoi kamienica, w której 18 maja 1920 przyszedł na świat i spędził kolejne osiemnaście lat życia. Obecnie w budynku mieści się Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II, do którego można wejść od strony rynku. Na czterech kondygnacjach utworzono **nowoczesną interaktywną ekspozycję**, dzięki której wizyta w Muzeum to spotkanie nie

z pomnikiem Jana Pawła II, ale z człowiekiem z krwi i kości. Wystawa wykorzystująca wiele rozwiązań multimedialnych, nie tylko pozwala poznać lub odkryć na nowo życie i działalność Człowieka, który zmienił oblicze współczesnego świata, ale też zabiera zwiedzających w podróż w czasie, dotykając historii Polski. Sercem Muzeum pozostaje **mieszkanie Wojtyłów**: salon, sypialnia i kuchnia; odtworzone na podstawie wspomnień sąsiadów i kolegów Karola (głównie Zbigniewa Sitkowskiego), wyposażone w oryginalne pamiątki rodzinne oraz w meble z epoki.

Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach, ul. Kościelna 7, Biuro Muzeum ul. Spadzista 8, ☎ +48 33 8233565, +48 33 8232662, zakup biletów on-line, Informacja Telefoniczna pn-pt: 8.00-16.00 domjp2.pl

■ MUZEUM KAROLA SZYMANOWSKIEGO W WILLI ATMIE W ZAKOPANEM

W willowej dzielnicy Zakopanego stoi drewniana willa Atma, wzniesiona w stylu nawiązującym do budownictwa góralskiego. Mieści się tu muzeum Karola Szymanowskiego, który w latach międzywojennych wynajmował Atmę podczas swych pobytów w Zakopanem. Kompozytor i pianista, jak wielu innych artystów polskich, zafascynowany był folklorem i muzyką górali podhalańskich. W muzeum zrekonstruowano **pracownię Szymanowskiego**, zebrano też liczne po nim **pamiątki**. Ciekawostką są trzy portrety kompozytora, narysowane przez Witkacego.

Willi Atma w Zakopanem, fot. K. Bańkowski

Muzeum Tatrzańskie, fot. J. Górlach

Muzeum Tatrzańskie - wystawa etnograficzna, fot. K. Bańkowski

Muzeum Karola Szymanowskiego w willi Atma – oddział Muzeum Narodowego w Krakowie,

ul. Kasprusie 19, Zakopane,
☎ +48 18 2020040, 🌐 mnk.pl

■ MUZEUM TWÓRCZOŚCI WŁADYSŁAWA WOŁKOWSKIEGO W OLSZUSZU

Niezwykłe, wykonane z wikliny przedmioty użytkowe; krzesła, czy stoły do dziś zaskakujące oryginalnością rozwiązań to dzieła Władysława Wołkowskiego (1902 – 1986) nazywanego „Michałem Aniołem wikliny”. Wykonywane z wikliny, sznurka, trzciny i piór dzieła Wołkowskiego są świadectwem niepospolitego talentu tego artysty. Kolekcja, która mieści się w zabytkowym Dworku Machnickich to największy w Polsce zbiór jego prac. W Centrum Kultury przy ul. Szpitalnej 32 mieści się także **Kolekcja Mineratów Ziemi Olkuskiej i Skamieniałości Jury Krakowsko-Częstochowskiej**, obok **Galeria Sztuki Współczesnej BWA**, a będąc w Olkuszu warto zobaczyć **Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej** z ciekawymi zbiorami zabytkowych pojazdów i sprzętu strażackiego.

Miejski Ośrodek Kultury w Olkuszu,

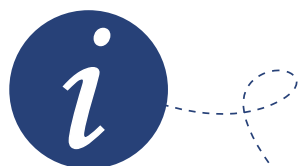
ul. Szpitalna 32, Olkusz,
☎ + 48 32 7544455,
🌐 mok.olkusz.pl

■ KORYZNÓWKA – MUZEUM PAMIĄTEK PO JANIE MATEJCE W STARYM WIŚNICZU

Niewielki dwór, zwany Koryznówką, został wzniesiony w połowie XIX w. powyżej zamku w Nowym Wiśniczu. Mieści się w nim muzeum biograficzne Jana Matejki. Leonard Serafiński, do którego należał dom, był bliskim przyjacielem i szwagrem malarza. W Wiśniczu powstały liczne rysunki Matejki, które prezentuje muzeum, zaś dwór wraz z wyposażeniem przetrwał do naszych czasów w prawie niezmiennym stanie. Jest to niewielki, zrębowy, dwutraktowy budynek z gankiem, pokryty czterospadowym dachem i znajduje się na Szlaku Architektury Drewnianej w Małopolsce.

Muzeum Pamiątek po Janie Matejce,

Stary Wiśnicz 278,
☎ + 48 14 6128347,
🌐 muzeum.tarnow.pl

To znajomi muzykolodzy, jak Zdzisław Jachimecki czy Adolf Chybiński, zapoznali Karola Szymanowskiego z muzyką i instrumentami regionu Zakopanego. Pierwsze ludowe brzmienia słychać w skomponowanym w 1921 roku cyklu pieśni *Stopniennie do słów Juliana Tuwima*.

W części wystawy etnograficznej Muzeum Tatrzańskie odtworzono wystrój XIX-wiecznej góralskiej chaty, z izbą „czarną” (zapełnioną sprzętami codziennego użytku, z paleniskiem) oraz izbą „białą”, zwaną „świetlicą” (odsłoneżoną, gościnną).

Krzesło z wikliny - dzieło Władysława Wołkowskiego, fot. arch. MOK Olkusz

Muzeum Tatrzańskie, fot. J. Górlach

Muzea regionalne i miejskie

■ MUZEUM TATRZAŃSKIE W ZAKOPANEM – GMACH GŁÓWNY

Murowany gmach w stylu zakopiańskim przy słynnym deptaku, Krupówkach, mieści wspaniałą **kolekcję przyrodniczą**. Trzon ekspozycji tworzą zbiory doktora Tytusa Chałubińskiego, zwanego „odkrywcą Zakopanego”. Nim wejdziemy do wnętrza, warto przyjrzeć się architekturze budynku, który powstał w latach 1913–22 według projektu twórcy stylu zakopiańskiego **Stanisława Witkiewicza**. Muzeum

gromadzi i wystawia liczne skąty i minerały tatrzańskie. Ciekawie prezentuje się ekspozycja etnograficzna, poświęcona kulturze górali podhalańskich i orawskich oraz Spiszaków. Wejście do tej części muzeum wiedzie przez oryginalne odrzwia góralskiej chaty z 1905 r. Trzeci dział poświęcony jest historii Podhala, Zakopanego, a przede wszystkim turystyki tatrzańkiej. Na tyłach gmachu rozciąga się alpinarium Instytutu Ochrony Przyrody PAN.

Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego – Gmach Główny,

ul. Krupówki 10, Zakopane,
☎ +48 18 2015205, +48 18 2012935,
🌐 muzeumtatrzańskie.pl

■ MUZEUM STYLU ZAKOPIAŃSKIEGO W ZAKOPANEM – FILIA MUZEUM TATRZAŃSKIEGO

Najpiękniejsze domy w Zakopanem wzniesione zostały w stylu zwanym zakopiańskim. Ten oryginalny styl, charakteryzujący się nawiązaniem do architektury i zdobnictwa góralskiego, stworzył **Stanisław Witkiewicz**. Pierwszym budynkiem wzniesionym według

założeń nowego stylu była **willa Koli-ba** z lat 1892–93. Muzeum prezentuje przede wszystkim meble, sprzęty i drobiazgi rzemiosła artystycznego w stylu zakopiańskim, pochodzące z przełomu XIX i XX w., czyli z okresu jego największego rozkwitu.

Muzeum Stylu Zakopiańskiego im. Stanisława Witkiewicza – filia Muzeum Tatrzańskiego,
ul. Kościeliska 18, Zakopane,
☎ +48 18 2637065
🌐 muzeumtatrzańskie.pl

■ MUZEUM IM. WŁADYSŁAWA ORKANA W RABCE-ZDRÓJ

Wielki, baniasty hełm i klasyczna, regularna sylwetka wyróżniają dawny kościół św. Marii Magdaleny w Rabce-Zdroju. Choć drewniana świątynia wzniesiona została już w 1606 r., wieżę z hełmem dodano dopiero w połowie XVIII w. Już od lat międzywojennych kościół mieści miejscowe Muzeum. Szczyci się ono przede wszystkim ogromną **kolleksją ludowych świątków góralskich**. Interesujące jest również pozostawione późnobarokowe **wyposażenie kościoła** z XVIII i XIX w. oraz piękna rokokowa polichromia na ścianach, wykonana w 1802 r.

Muzeum im. Władysława Orkana,
ul. Sąddecka 6, Rabka-Zdrój,
☎ +48 18 2676289,
🌐 muzeum-orkana.pl

■ MUZEUM OKRĘGOWE W TARNOWIE – RATUSZ

Na samym środku tarnowskiego rynku stoi piękny, renesansowy ratusz, najcenniejszy tego typu obiekt w Małopolsce. Jego wnętrza mieszczą ciekawe wystawy tarnowskiego **Muzeum Okręgowego**: Zbrojownie, Portret Sarmacki, kolekcje szkła i ceramiki. Większość eksponatów pochodzi ze zbiorów podworskich książy

Sanguszków - z ich wołyńskiej siedziby w Sławucie oraz ich zamku w Podhorcach. Zebrane przedmioty to głównie broń polska z XVII i XVIII w. Piękne wnętrza ratuszowego piętra mieszczą z kolei galerię polskich portretów szlacheckich, zwanych sarmackimi, z XVII i XVIII w. oraz mebli renesansowych i barokowych.

Muzeum Okręgowe w Tarnowie – Ratusz, Rynek 1, Tarnów,
☎ +48 14 6390865
🌐 muzeum.tarnow.pl

■ MUZEUM OKRĘGOWE W TARNOWIE – DWÓR W DOŁĘDZE

We wsi Dołęga, w niewielkim parku, stoi urokliwy dwór szlachecki. To klasycystyczna drewniana budowla z ok. 1845 r. Jej wygląd dokładnie odpowiada popularnemu wyobrażeniu o polskiej siedzibie szlacheckiej. Pobelone tynki okrywają ściany z drewna modrzewiowego, zaś do wnętrza wchodzi się przez niewielki portyk wsparty na dwóch filarach. Pokoje i sień dworu wyglądają tak, jakby mieszkańcy opuścili go zaledwie przed chwilą. Pozostają **meble, bibeloty, tkaniny**, a także

Willa Koliba, fot. K. Bańkowski

Dwór w Dołędze, fot. K. Bańkowski

Z myślą o uczczeniu jednego z najbardziej rozpoznawalnych stylów narodowych w architekturze polskiej, Muzeum Tatrzańskie opracowało Szlak Stylu Zakopiańskiego. Znajduje się na nim czterdzieści najważniejszych zabytków, w tym pierwszy dom w stylu zakopiańskim, wzniesiony dla Zygmunta Gnatowskiego przy ul. Kościeliskiej, dom „Pod jędlami” na Koziańcu czy kaplica św. Jana Chrzciciela w kościele Najświętszej Rodziny przy ul. Krupówki.

W okresie II wojny światowej Dwór w Dołędze był ważnym miejscem na mapie polskiego ruchu oporu, za jego ostatnią właścicielką była członkini AK. Kilka kilometrów od dworu położone było łdowisko „Motyl”, gdzie przeprowadzono akcje „Most II” oraz „Most III”. Akcja „Most III” zaowocowała przetruceniem do Włoch Jerzego Chmielewskiego, Józefa Retingera, Tomasza Arciszewskiego ps. „Stanisław”, Tadeusza Chciuka-Celta oraz Czesława Micińskiego, a także fragmentów rakiety V2.

pamiętki po wybitnym polskim **badaczu oceanów**, prof. Michale Sie-dleckim, spokrewnionym z dawnymi właścicielami dworu. W ostatnim czasie dwór przeszedł generalny remont. W odnowionej Dołędze turyści mogą oglądać też chatę przeniesioną kiedyś ze Skrzyszowa oraz odrestaurowany spichlerz.

Dwór w Dołędze – oddział Muzeum Okręgowego w Tarnowie,
Dołęga 10, Zaborów,
☎ +48 14 6715414,
🌐 muzeum.tarnow.pl

■ **MUZEUM MIEJSKIE W WADOWICACH**
Muzeum gromadzi pamiątki związane z historią i współczesnością Wadowic oraz najbliższych okolic. Wystawa stała opowiada o historii miasta i życiu codziennym międzywojennych Wadowic. W zbiorach muzeum na szczególną uwagę zasługują: kolekcja kart pocztowych z widokami miasta z okresu galicyjskiego i międzywojennego, obrazy, rzeźby twórców związanych z Wadowicami, dzieła twórców ludowych, m.in. Wowry oraz prace młodych, wadowickich artystów. Zwiedzający pozna ludzi, miejsca i rzeczywistość sprzed lat. To wyjątkowa podróż do miasta, w którym wszystko się zaczęło... Uroki zabaw odkryje się w sali warsztatowej. Tutaj poczuć można wyraźnie atmosferę lat 20. i 30. XX wieku, przebierając się w stroje z epoki, pisząc piórem, licząc na liczydło lub bawiąc się prostymi zabawkami z lat dzieciństwa małego Lolka.

Muzeum Miejskie w Wadowicach,
ul. Kościelna 4, Wadowice,
☎ +48 33 873 81 00,
🌐 wcr.wadowice.pl/muzeum

■ MUZEUM REGIONALNE PTTK W OLSKUSZU

Założone w 1911 roku muzeum jest najstarszym muzeum regionalnym w Polsce. W bogatych zbiorach znajdują się m.in. miecz z przełomu XIII i XIV w., zwany „katowskim”, średniowieczne rzeźby, groty strzał z XV w., włócznia Longobardów, a także kolekcje archeologiczna, etnograficzna oraz górnictwa kruszcowego. Są tu także dokumenty i liczne judaica.

Muzeum Regionalne PTTK,
Rynek 20, Olkusz ☎ tel.32 6434227,
🌐 pttkolkusz.pl

Kościół św. Marii Magdaleny w Rabce-Zdroju - Muzeum im. Władysława Orkana, fot. K. Bańkowski

Ratusz w Tarnowie, fot. K. Bańkowski

■ NOWOSĄDECKIE MUZEUM OKRĘGOWE – DOM GOTYCKI W NOWYM SĄCZU

Dom Gotycki jest miejscem stałej ekspozycji dawnej sztuki z terenu Sądeczyny i wystaw czasowych z dziedziny historii, kultury i sztuki. Wystawa stała: „Dawna Sztuka Sądeczyny” z tematami „Sakralna Sztuka Cechowa XIV-XIX w.” „Zamek Królewski w Nowym Sączu”, „Sztuka Ludowa XVIIIw. – pocz. XXw.” „Sztuka Dworska XVII-XX w”. Najmłodszym oddziałem Muzeum jest „Gmach Główny”. Znajduje się tam stała wystawa historyczna od autonomii galicyjskiej do zakończenia II wojny światowej oraz ekspozycja poświęcona wybitnemu sądeckiemu malarzowi - portreciście Bolesławowi Barbackiemu.

Dom Gotycki, ul. Lwowska 3,
Nowy Sącz, ☎+48 18 4420442,
🌐 muzeum.sacz.pl

■ MUZEUM ZIEMI BIECKIEJ – KROMERÓWKA I DOM Z BASZTĄ

Biecz, zwany małym Krakowem, pod względem ilości zabytków w Małopolsce ustępuje tylko stolicy województwa. W kilku z nich mieszczą się ciekawe muzea. Wizyta w Muzeum Ziemi Bieckiej to ciekawe spotkanie z historią królewskiego miasta Bieca. **Muzeum Kromerówka**, oddział Muzeum Ziemi Bieckiej, mieści się w renesansowej kamienicy mieszczkańskiej z 1519 r., gdzie zgromadzone są przedmioty związane z **historią regionu i miasta**, prezentujące bogactwo kultury bieczan. Warto zwrócić uwagę m.in. na ekspozycje biograficzne poświęcone Marciniowi Kromerowi i Wacławowi Potockiemu. **Muzeum Aptekarstwa** zajmuje kolejną renesansową kamienicę oraz fragment **murów obronnych** z XIV-wieczną basztą. To tu w 1557 r. założono pierwszą w regionie aptekę Marcina Bariana-Rokickiego. Ekspozycja prezentuje dzieje aptekarstwa o ponadregionalnym charakterze.

Muzeum Ziemi Bieckiej - Muzeum Kromerówka, ul. Kromera 3, Biecz
☎+48 13 447 10 93,
🌐 muzeum.biecz.pl

Muzeum Ziemi Bieckiej – Dom z basztą, ul. Węgierska 1, Biecz,
☎+48 13 4471328,
🌐 muzeum.biecz.pl

■ MUZEUM IM. STANISŁAWA FISCHERA W BOCHNI

Jedną z najlepszych w kraju **kollekcji malarstwa z okresu Młodej Polski** znajduje się w Bochni, w muzeum im. Stanisława Fischera. Zajmuje ono XVI-wieczny gmach dawnego klasztoru Dominikanów. Zbiory obejmują obrazy m.in. Jacka Malczewskiego, Józefa Pankiewicza, Włodzimierza Tetmajera, Leona Wyczółkowskiego, Juliana Fałata, Olgi Boznańskiej i Tadeusza Makowskiego. Muzeum posiada również zbiory archeologiczne, etnograficzne i historyczne, związane z Bochnią i okolicami, a w dziale etnograficznym znajduje się sala z eksponatami z Afryki oraz Azji.

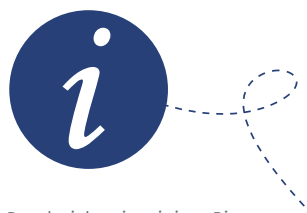
Muzeum im. prof. S. Fischera w Bochni, Rynek 20, Bochnia,
☎+48 14 6122426,
🌐 muzeum.bochnia.pl

Muzeum Ziemi Bieckiej - Dom z Basztą, fot. K. Bańkowski

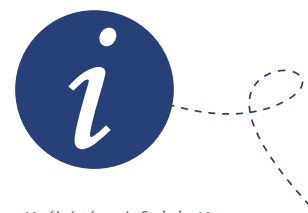

Muzeum im. Stanisława Fischera, fot. K. Bańkowski

Muzeum Etnograficzne w Krakowie, fot. K. Bańkowski

Przed wiekami z wieży w Bieczu hejnał rozbrzmiewał każdego dnia trzykrotnie – o poranku, w południe oraz wieczorem, kiedy zamykano miejskie bramy. Niestety 8 maja 1569 roku wieża ratuszowa zawałowała się, grzebiąc pod gruzami młodego trębacza. Od 2005 roku, ponownie każdego dnia z wieży ratuszowej rozlega się hejnał, którego dokładne brzmienie odtworzono na wniosek Towarzystwa Przyjaciół Bieca i Ziemi Bieckiej.

Myśl, która definiuje Muzeum Etnograficzne w Krakowie, zawiera się w słowach: moje muzeum, muzeum o mnie. Organizowane przez nie warsztaty, debaty, seminaria, wykłady, przedsięwzięcia, wydawnictwa i wystawy są zaproszeniem do współdziałania, odkrywania i poznawania. Jak piszą ludzie tworzący tę instytucję, „[...] muzeum etnograficzne o jakim marzymy, jest miejscem wspólnym”.

Muzea etnograficzne

■ MUZEUM ETNOGRAFICZNE W KRAKOWIE

Bogactwo kultury ludowej w Małopolsce to jeden z fenomenów regionu. Można się o tym przekonać, odwiedzając krakowskie Muzeum Etnograficzne. Zwiedzanie pozwala odbyć swobodną podróż w przeszłość małopolskiej wsi. Większość eksponatów pochodzi z XIX w. W muzeum odtworzono **wnętrza wiejskich chat** m.in. z regionu krakowskiego i z Podhala. Ciekawe są też **warsztaty rzemieślników**: folusz, olejarnia, kuźnia i pracownia garncarza.

Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie,
pl. Wolnica 1, Kraków,
☎+48 12 4306023,
🌐 etnomuzeum.eu

■ MUZEUM ETNOGRAFICZNE W TARNOWIE

Kolorowe tabory Romów zobaczyć można w Tarnowie. W tutejszym Muzeum Etnograficznym znajduje się jedyna w Polsce **wystawa poświęcona Romom**, zatytułowana **Cyganie. Historia i kultura**. Kultura tego ludu jest

oryginalna i niezwykle barwna, jednak mało znana ze względu na hermetyczność tradycyjnych cygańskich społeczności. Wiele jej aspektów poznać możemy dzięki zgromadzonym w muzeum eksponatom: przedmiotom związanym z życiem i wędrówką tych odwiecznych koczowniców. Można również dowiedzieć się wiele o ich migracji z terenów Indii do Europy i o historii ich prześladowań, których tragiczny finał przypadł na lata II wojny światowej, kiedy to hitlerowscy oprawcy postanowili zgładzić całą społeczność romską w Europie. W ciepłej porze roku na dziedzińcu muzeum urządzana jest plenerowa wystawa wozów taborowych. Obecnie ich podróże, a także zagładę w latach II wojny światowej przypomina organizowana co roku kilkudniowa wędrówka wozami poprzez ziemię tarnowską, czyli Tabor Pamięci Romów.

Muzeum Etnograficzne – oddział Muzeum Okręgowego w Tarnowie,
ul. Krakowska 10, Tarnów,
☎+48 14 6220625,
🌐 muzeum.tarnow.pl

Muzeum Etnograficzne w Tarnowie, fot. K. Bańkowski

Wystawa w Muzeum Etnograficznym, fot. D. Zaród

Muzea techniki

■ MUZEUM INŻYNIERII MIEJSKIEJ W KRAKOWIE

Starodawne tramwaje i samochody, oryginalne maszyny i urządzenia ze starych fabryk – takie i inne eksponaty mieści Muzeum Inżynierii Miejskiej. Na obrzeżu krakowskiej dzielnicy Kazimierz pod koniec XIX w. powstała przy ulicy św. Wawrzyńca pierwsza w stolicy Małopolski **zajezdnia tramwajowa**. Dziś historyczne gmachy zajmowane są przez muzeum: zwiedzając ekspozycję, warto zwrócić uwagę na ich konstrukcję. Najstarsza jest zajezdnia dla tramwaju konnego z 1882 r. Obecnie w Muzeum trwa remont i znaczna część terenu dawnej zajezdni jest wyłączone z funkcji wystawienniczych. Mimo trwających prac budowlanych Muzeum nie zamknęło swych wrót dla zwiedzających. Dalej można oglądać wybrane wystawy, a także skorzystać z nowej przestrzeni strefy kreatywności. Do odwołania niedostępna będzie wystawa „Tramwaje na Wawrzyńca”.

Muzeum Inżynierii Miejskiej,
ul. św. Wawrzyńca 15, Kraków,
☎ +48 12 428 66 00,
🌐 mim.krakow.pl

■ MUZEUM LOTNICTWA POLSKIEGO W KRAKOWIE

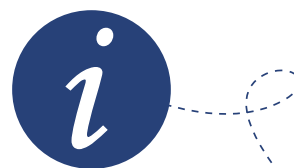
Historyczne samoloty, szybowce, helikoptery, wielka kolekcja silników lotniczych – wszystko to zgromadzono w Muzeum Lotnictwa Polskiego. Przeszło 200 statków powietrznych, stanowiących kolekcję muzeum, tworzy jeden z ciekawszych tego typu zbiorów w Europie. Muzeum zajmuje hangary lotnicze dawnego lotniska Rakowice-Czyżyny. Było ono jednym z najstarszych lotnisk wojskowych na świecie, utworzonym w 1912 r. Bliskość centrum Krakowa sprawiła, że w 1963 r. lotnisko zamknięto. Wśród eksponowanych samolotów wyróżnia się **25 aeroplanów z kolekcji Hermanna Göringa**. Można tu również zobaczyć jedyny na świecie ocalały egzemplarz polskiego **samolotu myśliwskiego PZP P-11c**,

Eksponaty w Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie, fot. K. Syga

Gramofony, magnetofony, sprzęt audio oraz radioodbiorniki tranzystorowe i lampowe - takie cuda czekają na odwiedzających w dziale MIM pod nazwą „Techniki odtwarzania dźwięku i obrazu”. Dla koneserów rzadkie rarytasy: radioodbiornik bateryjny Marconi 4LS/1, produkowany w latach 1929–1930 czy telewizory Wista, Jantar i Belweder.

Po wizycie w Muzeum Witrażu warto udać się na spacer po Krakowie w poszukiwaniu przykładów tej pięknej sztuki użytkowej. Co ciekawe, znajdziemy je nie tylko w obiektach sakralnych. Wiele zabytkowych kamienic posiada ten rodzaj ozdoby (szacuje się, że jest ich około 200). Bodaj najpiękniejszym jest „Perkun” wg projektu Witolda Rzegocińskiego (Collegium Witkowskiego UJ) i „Apollo w okowach” wg projektu Wyspiańskiego (Dom Towarzystwa Lekarskiego).

który stanowił trzon polskiego lotnictwa tuż przed II wojną światową. Egzemplarz znajdujący się w muzeum wziął nawet udział w walkach powietrznych kampanii wrześniowej 1939 r. Na zewnątrz hangarów umieszczono liczne duże samoloty, zarówno pasażerskie, jak i wojskowe, m.in. nowoczesny szwedzki **myśliwiec Saab 37 Viggen**, подарowany przez rząd Szwecji. Można tu również zobaczyć wielką **kolekcję silników lotniczych**, pozwalającą prześledzić rozwój techniki od czasów I wojny światowej. Pod koniec czerwca muzeum organizuje Małopolski Piknik Lotniczy, największe w regionie pokazy lotnictwa.

Muzeum Lotnictwa Polskiego,
al. Jana Pawła II 39, Kraków,
☎ +48 12 6428700,
🌐 muzeumlotnictwa.pl

■ MUZEUM WITRAŻU W KRAKOWIE

W Muzeum Witrażu przestrzeń ekspozycyjną przeplatają się z mieszczącą się tu od 1902 roku pracownią witraży. Podczas zwiedzania można obserwować proces powstawania witraży, w ciepłej atmosferze

historycznej pracowni, bezpośrednio nad głowami artystów i rzemieślników. Dlatego zwiedzanie jest możliwe wyłącznie z przewodnikiem Muzeum w określonych godzinach. Pracownia i Muzeum Witrażu kontynuuje tradycje Krakowskiego Zakładu Witrażów S.G. Żeleński, perły małopolskiego dziedzictwa artystycznego. Jest to najstarsze nieprzerwanie działające tego typu miejsce w Polsce, a ponadto wciąż mieści się w tym samym budynku zbudowanym specjalnie na potrzeby Zakładu w 1902 roku.

Pracownia i Muzeum Witrażu,
al. Krasińskiego 23, Kraków,
☎ +48 512 937 979,
🌐 muzeumwitrazu.pl

■ CENTRUM SZKŁA I CERAMIKI LIPOWA 3 W KRAKOWIE

Centrum Szkła i Ceramiki Lipowa 3 to jedyne miejsce w Małopolsce, gdzie zarówno dorośli, jak i dzieci mogą spróbować swoich sił w zawodzie hutnika-szklarza poprzez samodzielne dmuchanie w hutniczą piszczel lub formowanie szkła na hutniczej „ławeczce”. Główną atrakcją Centrum stanowi pokazy ręcznego formowania szkła, które odbywają się w zabytkowej hali produkcyjnej, leżącej na Krakowskim Szlaku Techniki. W trakcie pokazu hutnicy tworzą na oczach publiczności zarówno szkła użytkowe – wazy, patery, jak i dekoracyjne – kwiaty, figurki zwierząt. Centrum posiada także galerię szkła i ceramiki współczesnej oraz ekspozycję muzealną „Szkło w Krakowie. Przemysł i sztuka”. Za pomocą oryginalnych eksponatów, archiwalnych dokumentów i multimedialnych rozwiązań na wystawie przedstawiono historię jednego z największych przedwojennych zakładów przemysłowych Krakowa - huty szkła, utworzonej przy

Muzeum Lotnictwa Polskiego, fot. M. Zaręba

W Muzeum Inżynierii Miejskiej, fot. K. Bańkowski

Formowanie szkła, fot. arch. Sieć Badawcza EUKASIEWICZ – Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Centrum Szkła i Ceramiki

ul. Lipowej 3 w 1931 roku. Zaprezentowano również kolekcje zabytkowych narzędzi szklarskich, XIX-wiecznego szkła historycznego oraz szkła krakowskiego, produkowanego w tym miejscu w latach 1969-1998. Cyklicznie w Centrum Szkła i Ceramiki odbywają się warsztaty zdobienia szkła przeznaczone dla dzieci i dorosłych.

Sieć Badawcza ŁUKASIEWICZ – Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Centrum Szkła i Ceramiki, ul. Lipowa 3, Kraków,
☎ +48 12 4236790, 🌐 lipowa3.pl

■ MUZEUM DRUKARSTWA W NOWYM TARGU

W Muzeum Drukarstwa w Nowym Targu znajduje się jedyna tego typu zachowana maszyna drukarska z połowy XIX wieku, pochodząca z wiedeńskiej fabryki maszyn założonej w 1836 roku przez Christiana Leo Müllera i Friedricha Helbiga. W muzeum odtworzono dawną oficynę drukarską Ignacego Borka z oryginalnym wyposażeniem i maszynami. Ekspozycja nie tylko prezentuje dawne techniki druku, ale również przybliży życie gospodarcze, kulturalne i społeczne Nowego Targu z początku XX wieku poprzez zbiór druków i fotografii oraz interaktywnych aplikacji. Muzeum prowadzi program edukacyjny dla dzieci i młodzieży towarzyszący ekspozycji stałej.

Muzeum Drukarstwa w Nowym Targu, ul. Sobieskiego 4, Nowy Targ,
☎ +48 18 26 412 42,
🌐 muzeumdrukarstwa.nowyarg.pl

■ SKANSEN TABORU KOLEJOWEGO W CHABÓWCE

Tabor, zebrany w Skansenie, jest na tyle różnorodny, że z pewnością zainteresuje nawet najbardziej wymagającego pasjonata. W ekspozycji

Skansen taboru kolejowego w Chabówce, fot. K. Bańkowski

można znaleźć unikalne, ukazujące rozwój kolejnictwa na ziemiach polskich, zabytki w postaci parowozów, lokomotyw elektrycznych i spalinyowych, wagonów – osobowych i pocztowych, pługów, żurawi, i wielu innych. Skansen wychodząc naprzeciw turystom i pasjonatom, w sezonie letnim w weekendy proponuje **przejażdżki pociągami retro**.

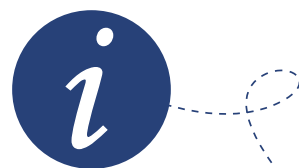
Skansen Taboru Kolejowego w Chabówce, 34-720 Chabówka,
☎ +48 32 722 38 75,
🌐 skansenchabowka.pl

■ KOPALNIA SOLI W WIELICZCE

Kopalnię Soli w Wieliczce w 1978 r. wpisano na pierwszą Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Turyści mogą zwiedzić m.in. dwie trasy w kopalni: turystyczną i górniczą. Trasa turystyczna zaczyna się w szybie Daniłowicza i ma długość blisko 3 km. Zwiedza się ponad 20 wykutych w soli wyrobisk górniczych, rozmieszczonych na głębokości od 64 do 135 m (w tym najpiękniejszą kaplicę św. Kingi). Odwiedzający podziwiają majestatyczne konstrukcje cisielskie, solankowe jeziora i unikalne solne rzeźby. W podziemnym Muzeum Żup Krakowskich można zobaczyć zabytkowe maszyny, narzędzia i ubiory górnicze. Średni czas

Dla większych wycieczek odwiedzających Skansen w Chabówce do rozważenia prawdziwa ekstrawagancja: wynajęcie przez siebie wybranego pociągu z przejazdem na trasie Chabówka – Mszana Dolna – Chabówka (30 km) lub Chabówka – Zakopane – Chabówka (88 km). Atrakcja niezwykła!

W Kopalni Soli Bochnia, co pewien czas, dla turystów indywidualnych organizowane są pobyty nocne. Podobno nigdzie indziej nie można się wypaść tak dobrze, jak tu, na głębokości 250 m pod ziemią.

Kopalnia Soli Bochnia, fot. K. Bańkowski

Kopalnia Soli Bochnia, fot. arch. Kopalnia Soli Bochnia

spędzony na trasie turystycznej wraz ze zwiedzaniem Muzeum Żup Krakowskich to ok. 3 godziny. Zwiedzanie Trasy górniczej rozpoczyna się w szybie Regis i trwa około 3 godziny. Turyści otrzymują kombinezon ochronny i sprzęt górniczy: lampę, pochłaniacz, hełm. Przewodnik przydziała im szereg zadań, dzięki którym mogą poznać specyfikę pracy górnika, np. mierzenie poziomu metanu, sposoby pozyskiwania i transportu soli. Na Trasę górniczą zjeżdża się windą na poziom I (57m). Wyjeżdża z kolei z poziomu II niższego (101 m). Łączna długość Trasy górniczej wynosi 2 km.

Kopalnia Soli „Wieliczka”, ul. Daniłowicza 10,
☎ +48 12 2787302, 12 2787366,
🌐 kopalnia.pl

■ KOPALNIA SOLI W BOCHNIA

Kopalnia Soli Bochnia to najstarsza kopalnia soli kamiennej w Polsce. Według źródeł historycznych początek jej działalności sięga aż 1248 roku. Dzisiaj Kopalnia to wyjątkowe miejsce o charakterze turystycznym. W ofercie kompleksu znajdują się aż cztery trasy dla zwiedzających, które różnią się między sobą formą i stopniem trudności. Turyści mogą w przystępny sposób zapoznać się

z dziejami kopalni w ramach Podziemnej Ekspozycji Multimedialnej, która jest niezwykłą wyprawą przez najpiękniejsze i najciekawsze wyrobiska z unikatowymi komorami i podziemnymi kaplicami, doświadczyć ekstremalnej przygody podczas Historycznej „Wyprawy w Stare Góry” lub zobaczyć fluorescencyjne kryształy soli w ramach Trasy Przyrodniczej. Można też podróżować „Śladami kaplic bocheńskich górników”. Wśród atrakcji kopalni znajdują się podziemna kolejka górnicza przewożąca turystów na trasie turystycznej oraz podziemna przeprawa łodzią. Znajdująca się w bocheńskiej kopalni komora Ważyn to największa komora udostępniona turystom. Mieści się w niej boisko sportowe, restauracja i mini plac zabaw dla najmłodszych. Naturalne piękno oraz surowy, autentyczny charakter kopalni został uhonorowany wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa Unesco.

Kopalnia Soli Bochnia, ul. Campi 15, Bochnia,
☎ +48 14 6926752, 14 6926754,
🌐 kopalnia-bochnia.pl

Inne

■ ŻYWE MUZEUM OBWARZANKA W KRAKOWIE

W Żywym Muzeum Obwarzanka poznać obwarzanka krakowskiego – to niepozorne kółko z ciasta jest związane z Krakowem od ponad 600 lat, kochają go Krakusi i turyści, gościł na stołach dworu królewskiego na Wawelu, a powiadają, że zjadł się nim sam smok wawelski! W Żywym Muzeum Obwarzanka, podczas pokazu poznacie wszystkie jego sekrety – historię i unikatowy proces produkcji, a co najważniejsze, zrobicie własnego obwarzanka, którego jako pachnącą pamiątkę zabierzecie ze sobą.

Żywe Muzeum Obwarzanka,
ul. I. Paderewskiego 4, Kraków,
☎ +48 12 3577322, +48 600797528,
🌐 muzeumobwarzanka.com

■ INTERAKTYWNE CENTRUM PSZCZELARSTWA APILANDIA

Interaktywna wystawa to jedyne takie miejsce w Polsce, gdzie w tak profesjonalny sposób promowany

jest temat pszczół i tajniki ich życia. Centrum łączy historię i nowoczesność; tradycję i innowację. Ekspozycja prezentowana jest za pomocą różnorodnych technologii multimedialnych, interaktywnych instalacji oraz animacji poglądowych. Wyjście naprzeciw realnego zapotrzebowania animacyjno-edukacyjnego oraz śmiała idea połączenia świata pszczelarstwa i edukacji przyrodniczej zaowocowała powstaniem nowoczesnego i przyjaznego miejsca – dodatkowo atrakcyjnego turystycznie. Interaktywną ekspozycję uzupełniają profesjonalne warsztaty pszczelarskie m. in. wykonywania świec z wosku pszczelego, degustacje różnych rodzajów miodów i produktów pszczelich oraz wizyta w pasiece edukacyjnej.

Interaktywne Centrum Pszczelarstwa APILANDIA,
Kleczka Dolna 148,
☎ +48 517203452,
🌐 centrum-apilandia.pl

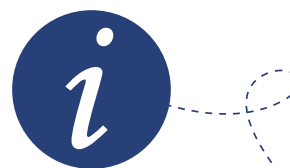
Żywe Muzeum Obwarzanka, fot. arch. Muzeum Obwarzanka

Namiot Tuaregów, fot. arch. MOK Olkusz

W trosce o przyszłość pszczół Województwo Małopolskie organizuje konkursy, w ramach których można uzyskać wsparcie m. in. na szkolenia, zajęcia praktyczne czy warsztaty związane z ochroną przyrody. Wspierane są także pszczelarstwo i sadzenie roślin miododajnych.

Górski klimat Tatr, a więc niższe temperatury, krótszy okres wegetacyjny, silne wiatry, wyższe zachmurzenie oraz duża zmienność pogody, nie pozostają bez znaczenia dla świata motyli. Ponieważ wiosna w górach przychodzi później, także motyle później ukazują się w tym regionie. Wygląd i biologia motyli górskich różni się od tych, żyjących na nizinach. Powszechnie jest np. zjawisko melanizmu, czyli ciemniejsze kolory przedstawicieli gatunku występującego także na nizinach. Kolejne charakterystyczne cechy motyli górskich to zgęszczenie i skrócenie skrzydeł, a także gęstsze owłosienie.

■ MUZEUM MOTYLI ARTHROPODA W BOCHNI

Największa stała ekspozycja motyli świata w Polsce, licząca ponad pięć tysięcy okazów z całego świata. W kolekcji reprezentowane są motyle, których wygląd lub biologia ilustrują różne zjawiska przyrodnicze. Zobacz jak rodzi się piękno, jak motyl chroni się przed drapieżnikami. Każdy zwiedzający może sięgnąć po lupę i szczegółowo obejrzeć fascynujący świat kolorów, kształtów i wielkości zgromadzonych tu okazów. Muzeum zlokalizowane jest w centrum Bochni przy Plantach Salinarnych. Wystawa, która przez cały czas powiększa się, zawiera prócz motyli również inne stawonogi – chrząszcze, cykadki, modliszki, skorpiony, pluskwiaki, pająki i mające ponad 250 milionów lat Trylobity. To największa ekspozycja w kraju!

Muzeum Motyli Arthropoda,
ul. Tadeusza Czackiego 9, Bochnia,
☎ +48 502494622,
🌐 muzeummotyli.com

■ MUZEUM AFRYKANISTYCZNE W OLSKUSZU

Jest to jedno z największych w Polsce muzeów prezentujących sztukę i kulturę Czarnego Lądu. Zgromadzone w nim eksponaty obrazujące życie codzienne **plemion Afryki Zachodniej oraz Środkowej**. Można tu podziwiać sprzęty codziennego użytku, stroje, maski rytualne, instrumenty muzyczne, amulety, rzeźby i biżuterię oraz broń z różnych regionów Afryki. Dominuje sztuka plemion Afryki Zachodniej: Tuaregów i Dogonów. Muzeum powstało w 1971 roku dzięki darom przekazanym przez Bogdana Szczygła - założyciela placówki, olskiego lekarza, który spędził kilkanaście lat w Afryce.

Miejski Ośrodek Kultury w Olskuszu,
ul. Szpitalna 32, Olkusz,
☎ + 48 32 4943966,
🌐 mok.olkusz.pl

Nowoczesna technologia w APILANDII, fot. arch. Interaktywnego Centrum Pszczelarstwa Apilandia

Muzeum Motyli w Bochni, fot. arch. Muzeum Motyli Arthropoda

Skanseny

■ SĄDECKI PARK ETNOGRAFICZNY W NOWYM SĄCZU

Sądecki Park Etnograficzny to największe muzeum skansenowskie w Małopolsce, prezentujące architekturę drewnianą i tradycyjną kulturę ludową lokalnych grup etnograficznych - Lachów, Pogórzan i Górali Sądeckich oraz grup etnicznych: Łemków, Niemców i Cyganów. Na powierzchni 20 ha znajduje się kilkadziesiąt budynków, m.in. zagrody chłopskie, XVII-wieczny dwór szlachecki z unikalną polichromią we wnętrzach, folwark dworski oraz osiemnastowieczne świątynie: kościół rzymskokatolicki, cerkiew greckokatolicka i kościół protestancki. W jednym z sektorów odtworzono zabudowę kolonistów niemieckich, a na skraju lasu małe osiedle cygańskie. Najnowszą częścią skansenu jest sektor przemysłu ludowego, prezentujący cztery obiekty napędzane siłą wody: dwa tartaki, folusz oraz młyn wraz z domem młynarza. Obok Skansenu znajduje się Miasteczko Galicyjskie z rekonstrukcją

Sądecki Park Etnograficzny, fot. K. Bańkowski

niewielkiego placu rynkowego, ratusza, karczmy, remizy strażackiej i domów mieszczkańskich w których urządzono m.in. pracownię rzemieślnika, aptekę w stylu retro, pracownię żydowskiego krawca, cukiernię i pocztę.

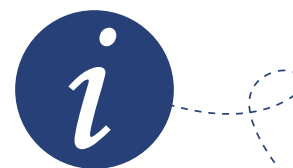
Sądecki Park Etnograficzny – oddział Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu, wejście od ul. B. Wieniawy-Długoszewskiego 83 B oraz ul. Lwowskiej 226, Nowy Sącz
 ☎ +48 18 441 44 12 wew. 106
 🌐 muzeum.sacz.pl

Sądecki Park Etnograficzny w sposób szczególny dba o atrakcje dla dzieci. W zależności od wieku i zainteresowań proponuje gry miejskie i zabawy interaktywne, konkursy tematyczne (np. plastyczne, historyczne, fotograficzne), atrakcje w plenerze, audycje muzyczne, projekcje filmowe, a także warsztaty udziałem artystów różnych dziedzin i rzemieślników.

Nadwiślański Park Etnograficzny, fot. Archiwum UMWM

Silnie zróżnicowaną kulturowo ludność Sądeczyny reprezentowały różne grupy etnograficzne i etniczne. Grupa Lachy Sądeckie zamieszkiwała północny zachód regionu, Górale Sądecy południowy zachód, a Pogórzanie część północno-wschodnią. Łemkowie Sądecy żyli głównie w Beskidach.

■ NADWIŚLAŃSKI PARK ETNOGRAFICZNY W WYGIETZOWIE

U stóp zalesionej góry z malowniczymi ruinami zamku Lipowiec wznoszą się zabudowania skansenu w Wygietzowie. Na terenie ponad 5 ha znajduje się 25 różnych zabytków budownictwa drewnianego, reprezentujących głównie architekturę ludową Krakowiaków Zachodnich. Chałupy i wiejskie zabudowania, jak kuźnia czy olejarnia, mają choć częściowo odtworzone dawne wyposażenie, a całość uzupełniają różne obiekty małej architektury, jak kapliczki czy studnie. Przeniesiono tu również zespół

obiektów małomiasteczkowych oraz piękny, okazały kościół z Ryczowa z 1623 r. Ozdobą skansenu jest szlachecki modrzewiowy dwór Bzowskich z Drogini, pochodzący z 1730 r. W jego wnętrzach fragmentarycznie odtworzono wygląd typowej siedziby szlacheckiej z XIX w. Skansen proponuje odwiedzającym udział w lekcjach warsztatowych (to oferta dla dzieci) oraz w licznych imprezach, takich jak: Przegląd Zespołów Obrzędowych (V), Konkurs Potraw Regionalnych (VI), Festiwal „Etnomania” (VII), tradycyjny odpust (IX), Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej (VIII-IX), Święto Miodu (VIII), Piknik Rycerski na zamku Lipowiec (VIII) oraz Złot Wiedźm i Czarownic na zamku Lipowiec (VIII). Będąc w okolicy warto również zwiedzić Ekomuzeum Garncarstwa w Regulicach, w którym działa warsztat rzemiosła garncarskiego, utworzony w celu kultywowania wymierających tradycji garncarskich.

Sądecki Park Etnograficzny, fot. K. Bańkowski

Skansen w Wygietzowie - Dwór z Drogini, fot. K. Bańkowski

Muzeum – Nadwiślański Park Etnograficzny w Wygietzowie,
 ul. Podzamcze 1, Wygietzów,
 ☎ +48 32 6134062,
 🌐 mnpe.pl

ORAWSKI PARK ETNOGRAFICZNY W ZUBRZYCY GÓRNEJ

U stóp Babiej Góry, na rozległym terenie przypominającym park, wokół dawnego drewnianego dworu Mośniaków zgromadzono kilkadziesiąt interesujących obiektów architektury ludowej z Orawy. Można tu zobaczyć charakterystyczne orawskie chaty z „wyżką” (czyli z nadbudowanym pięterkiem) oraz liczne zabudowania gospodarcze. Jednym z najcenniejszych obiektów (obok dworu) jest drewniany kościół z Tokarni. We wnętrzach wybranych budynków zorganizowano 25 ekspozycji, dzięki którym dowiemy się, jak wyglądało życie różnych warstw społecznych na orawskiej wsi od XVIII do połowy XX w. Wnętrza dworu, stanowiącego centralny obiekt w skansenie, zrekonstruowano, częściowo odtwarzając wygląd siedziby szlachty orawskiej z XVIII, a częściowo stan z XVII stulecia, gdy dwory urządzano tylko prostymi sprzętami, zaś wnętrza były „kurne”, czyli bez komina odprowadzającego dym. Bardzo interesujące są również ekspozycje poświęcone rzemiosłom wiejskim: w olejarni, foluszu (gdzie wyrabiano filc z sukna wełnianego), tartaku i kuźni. W skansenie organizowane są liczne ciekawe wydarzenia, m.in. prezentacje dawnych wiejskich rzemiosł czy wystawy sztuki ludowej, a także imprezy cykliczne, takie jak Święto Borówki (VII) czy Festiwal Muzyki Kameralnej (VIII).

Orawski Park Etnograficzny w Zubrzyicy Górnej, fot. K. Bańkowski

królewskiego zamku. Znajduje się tu sześć budynków drewnianych, które można obejrzeć także od wewnątrz. Pierwszym jest kryty gontem dom pogrzebowy z ekspozycją poświęconą dawnym obrzędom funeralnym. Potem zwiedzamy dużą i małą wozownię oraz kurnik. Najbardziej okazała jest przeniesiona z Krzyszkowic karczma „Na Zbóju” z 1830 r., zaś ostatni budynek to kuźnia z pełnym wyposażeniem.

Muzeum Regionalne PTTK w Dobczycach – Zamek i Skansen,
ul. Stare Miasto, Dobczyce,
☎ +48 518825830,
🌐 zamek.dobczyce.pl

Skansen w Dobczycach, fot. K. Bańkowski

Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzyicy Górnej,
☎ +48 18 2852709,
🌐 orawa.eu

SKANSEN W DOBCZYCACH

Skansen w Dobczycach, choć niewielki, wyróżnia się wspaniałym położeniem tuż poniżej szczytu wzgórze z ruinami

Orawa to kraina historyczna Europy Środkowej usytuowana w dorzeczu rzeki Orawy. Znacząca część krainy leży obecnie po stronie słowackiej, jedynie północno wschodnia część należy do Polski. Granicząc z Liptowem i Podhalem, Orawa rozciąga się wokół Tatr od zachodu i północnego zachodu. Polską Orawę wyznacza od północy i zachodu pasmo Beskidu Żywieckiego, a obejmuje obejmują ona zachodni kraniec Kotliny Orawsko-Nowotarskiej. Najwyższym szczytem regionu jest Babia Góra (1725 m n.p.m.).

Podczas, gdy polska część Orawy była raczej jednorodna etnicznie (polscy mieszkańcy przybyli z Małopolski i Żywiecczyzny), w słowackiej części osadzali się Słowacy, Polacy, Niemcy oraz inne nacje. Według spisu z 1910 roku na Orawie, należącej wówczas do Królestwa Węgier, mieszkało około 59 tys. Słowaków, 16 tys. Polaków, 2 tys. Węgrów i 1,5 tys. Niemców.

Skansen w Symbarku, fot. K. Bańkowski

Skansen w Sidzynie, fot. K. Bańkowski

SKANSEN W SIDZINIE

Skryty w górskiej dolinie, tuż poniżej zalesionych zboczy Beskidu Żywieckiego, niewielki skansen w Sidzynie-Bińkówe powstał w 1963 r. Wtedy to otwarto dla zwiedzających chatupę z 1809 r. ze zgromadzonym w środku kompletnym wyposażeniem typowym dla domów górali babiogórców. Tuż obok stoi spichlerzyk z końca XIX w., kuźnia, kolejna chatupa (o sto lat młodsza) i młyn wodny. Trzecia ze zgromadzonych tu chatup jest najstarsza: to dom wójta z Sidziny z 2. poł. XVIII w. Uroku całości dodaje drewniana dzwonnica z 1937 r.

Muzeum Kultury Ludowej w Sidzynie
Sidzina-Bińkówka,
☎ +48 501597208,
🌐 facebook.com/Skansen-w-Sidzynie-Muzeum-Kultury-Ludowej-104601671486036/about/?ref=page_internal

SKANSEN WSI POGÓRZAŃSKIEJ W SZYMBARKU

Skansen Wsi Pogórzańskiej im. prof. Romana Reinfussa w Symbarku jest oddziałem Muzeum Dwory Karwanianów i Gładyszów w Gorlicach.

Zgromadzono tu 17 obiektów, w tym tradycyjne chatupy Pogórzan Gorlickich, różne budynki gospodarcze, jak obory i stodoły, oraz olejarnię i kuźnię. Przy odrobinie szczęścia można tu trafić na pokaz pracy rzemieślników kultywujących dawne tradycje. W pobliżu skansenu stoją też mieszczkański dworek przeniesiony z Gorlic oraz wspaniały XVI-wieczny kasztel – obronny dwór Gładyszów. W sezonie letnim w skansenie organizowane są imprezy folklorystyczne, ukazujące tradycyjne zajęcia pozarolnicze, dawne rękodzieło, prace gospodarcze, sztukę ludową oraz muzykę, śpiew i taniec.

Skansen Wsi Pogórzańskiej im. prof. R. Reinfussa w Symbarku – oddział Muzeum w Gorlicach,
☎ +48 18 351 10 18,
🌐 muzeum.gorlice.pl

SKANSEN W ZAWOJU

Na skraju przepastnych górskich lasów Babiogórskiego Parku Narodowego, na samym końcu wsi Zawoja-Markowa, stoi stara zagroda góraliska z 1920 r., wokół której zgromadzono kilka innych tradycyjnych chatup i budynków gospodarczych. Najcenniejszym obiektem jest „kurna” chata z 1840 r. z oryginalnym wyposażeniem. Pozbawiony komina budynek miał otwór w powale, którym dym z pieca wydostawał się pod dach. Jedną z chatup zajmuje ekspozycja poświęcona dziejom przewodnictwa i turystyki górskiej w Beskidach. Co roku w lipcu w skansenie organizowana jest impreza folklorystyczna: Zawojskie Sianokosy.

Skansen im. Józefa Żaka,
Zawoja-Markowe Równienki,
☎ +48 603922010, 662856568
🌐 sucha-beskidzka.pttk.pl

Imprezy muzealne

Noc Muzeów. Co roku w połowie maja w godzinach nocnych swe podwoje otwierają liczne muzea małopolskie. Noc Muzeów to dziś wielkie międzynarodowe wydarzenie: w całej Europie uczestniczy w nim aż 120 miast z setkami placówek muzealnych. Można wówczas za darmo lub za symboliczną opłatą zwiedzać ekspozycje, ale i wystuchać ciekawych wykładów lub koncertów.

Międzynarodowy Dzień Muzeów. Wkrótce po Nocy Muzeów, 18 maja każdego roku, z okazji Międzynarodowego Dnia Muzeów wiele placówek muzealnych w Małopolsce organizuje różne specjalne wydarzenia.

Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego. Wydarzenie to na trwałe wpisało się w kalendarz najważniejszych imprez w kraju. W weekend w połowie maja można zwiedzić (często z przewodnikiem) mniej znane placówki, czasem nieudostępniane na co dzień.

Świętojańska Noc Muzealna. W ramach tej imprezy pod koniec czerwca, przypominającej wcześniejszą

W muzeum, fot. K. Bańkowski

Zamek w Ojcowie, fot. K. Bańkowski

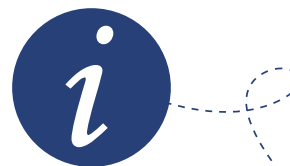

o miesiąc Noc Muzeów, wiele placówek organizuje specjalne imprezy i nocne zwiedzanie. W Małopolsce amatorów niecodziennych przeżyć przyciąga wówczas zamek w Dębnie.

Dni Otwarte Muzeów Krakowskich.

Pod koniec listopada wszystkie muzea w Krakowie otwierają swe podwoje dla zwiedzających. Można wówczas bezpłatnie zwiedzić je z przewodnikiem, wziąć udział w ciekawych zajęciach edukacyjnych, a nawet zajrzeć do miejsc zwykle zamkniętych.

Noc świętojańska czyli wigilia św. Jaha to święto obchodzone w nocy z 23 na 24 czerwca. Jego geneza związana jest z chęcią zasymilowania przez chrześcijaństwo pogańskiej nocy kupały - obrzędów związanych z letnim przesileniem słońca. Do tradycyjnych zabaw związanych z nocą świętojańską należą palenie ognisk, tańce, rzucanie wianków, kąpanie czy wieńczenie ziołem.

Zamek w Ojcowie wybudowano w systemie tzw. Orlich Gniazd czyli układu średniowiecznych zamków, które niegdyś strzegły granicy Królestwa Polskiego. Większość z nich wzniesiono na wysokich, niedostępnych wapiennych skałach, co kojarzyło się z usytuowaniem orlich gniazd.

Ruiny zamków i zamki zrekonstruowane

■ OJCÓW – RUINY GOTYCKIEJ

WAROWNI

Legenda mówi, że nazwa „Ojców” powstała dzięki królowi Kazimierzowi Wielkiemu. Miał on budowany z jego rozkazu zamek nazwać „Ociec u skały”, nawiązując do wydarzeń z życia swego ojca, Władysława Łokietka, który w dolinie Prądnika ponoć ukrywał się podczas walk z królem czeskim o Kraków. W legendzie tej tkwi ziarno prawdy: kamienny zamek w miejscu wcześniejszego grodu faktycznie kazał zbudować Kazimierz Wielki. Była to jedna z ważniejszych twierdz na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej. Tu rezydował starosta ojcowski, a zamek zamieszkały był do końca XVIII w. (jeszcze w 1787 r. podejmowano tu ostatniego króla Polski, Stanisława Augusta Poniatowskiego). Po rozbiorach Rzeczypospolitej budowla popadła w ruinę. Do dziś przetrwały fragmenty murów oraz jednej baszty, a także wieża bramna, w której mieści się niewielkie muzeum.

Zamek w Ojcowie,

+48 696 402 768

zamek.com.pl

■ KORZKIEW – WAROWNIA

RYCERSKA

Do niedawna na wzgórzu ponad małowniczą doliną Korzkiewki wznosiły się tylko ruiny murów, bramy i domu mieszkalnego dawnego średniowiecznego zamku rycerskiego. Dziś stoi tu prawdziwa kamienna forteca, z pietyzmem odbudowana na podstawie dawnych rycin i widoków. Rycerska warownia została wzniesiona w XIV w. przez Jana z Syromkomi. Gotycki zameczek rozbudowano w XVI w., nadając mu renesansowy charakter. W kolejnych stuleciach należał m.in. do rodziny Jordanów, którzy traktowali go jako swą rezydencję myśliwską. Opuszczony pod koniec XVIII w. zaczął popadać w ruinę. Obecnie w zrekonstruowanym zamku mieści się stylowy hotel. Na dziedzińcu regularnie organizowane są turnieje rycerskie oraz pokazy tańców dworskich, a na łące pod zamkiem – spektakle teatralne i koncerty plenerowe.

Hotel Zamek Korzkiew,

+48 696 402 768

zamek.com.pl

■ RABSZTYN – RUINY GOTYCKIEGO ZAMKU

Białe turnie wapiennych skał na wzgórzu pośród pól i lasów koło Olkusza upodobały sobie kruki – na to przynajmniej wskazuje nazwa wznoszących się tu ruin zamku Rabsztyn (z niemieckiego znaczy ona „Krucza Skała”). Dzieje zamku giną

Noc Muzeów, Muzeum Narodowe w Krakowie, fot. A. Kaczmarz

Zamek w Korzkwi, fot. K. Bańkowski

w mrokach historii. Być może już w 1. poł. XIII w. istniały tu drewniane zabudowania obronne rodu Toporczyków. Sławę Rabsztynowi przyniósł dowódca jego obrony w 1587 r., rotmistrz kozacki Gabriel Hołubek. Jego żołnierze wraz z górnikami z Olkusza pobili pod zamkiem oddziały idące pod Kraków jako posiłki dla arcyksięcia Maksymiliana Habsburga oblegającego stolicę królestwa. Wielką rozbudowę w stylu renesansowym przeprowadzono na początku XVII w. Niestety, najazd szwedzki w 1657 r. przyniósł zniszczenie warowni. W ostatnich latach podjęto prace nad zabezpieczeniem ruin. Zbudowano drewniany most nad fosą oraz odbudowano wieżę bramną, mieszczącą obecnie niewielką ekspozycję muzealną, a także fragmenty murów zamku górnego i wieży. Każdego roku w lipcu pod murami zamku organizowany jest turniej rycerski, a we wrześniu sarmacka Juromania. Warto też zwiedzić Chatę Kocjana, w niej urodził się Antoni Kocjan, konstruktor szybowców i szef wywiadu lotniczego AK, który odkrył tajemnice niemieckich broni V 1 i V 2.

Zamek w Rabsztynie, fot. K. Bańkowski

krużgankami na dziedzińcu i murami zwieńczonymi ozdobnymi attykami. Na początku XVII w. rozbudowano fortyfikacje zamku, tworząc potężną twierdzę bastejową z okazałym barbakanem, zachowanym do dziś. W ten sposób powstał jeden z największych zamków w Małopolsce, największy na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej. Po rodzinie Tęczyńskich zamkiem władali Opalińscy, a następnie Lubomirscy, którzy odbudowali Tenczyn po zniszczeniach z czasów potopu szwedzkiego. Po pożarze z 1768 r. opuszczony zamek popadł w ruinę. Po rewitalizacji jest udostępniony zwiedzającym.

Na przelomie XVI oraz XVII wieku w Zamku Tarnowskich funkcjonowała jeszcze tzw. „izba drabantka”. Zajmowali ją żołnierze zwani drabantami, trabantami lub zausznikami. Pełnili funkcję straży na zamku.

Zamek w Bydlinie, fot. K. Bańkowski

Wraz z zamkiem rozkwitła sama Lanckorona. W 1361 r. Kazimierz Wielki zezwolił na lokację miasta, do której ostatecznie doszło w 1366 roku. Król nadał osadzie przywilej miejski na prawie magdeburskim. Miastu zezwolono na cotygodniowe targi czwartkowe, prawo handlu w Krakowie i innych miastach królewskich, prawo wolnego wyrębu drzew w granicach miasta, prawo przywozu piwa dla mieszczan oraz prawo składu.

Ruiny zamku Tenczyn,

+48 784 412 561

[facebook.com/ZamekTenczyn/](https://www.facebook.com/ZamekTenczyn/)

■ ZAMEK RYCERSKI W BYDLINIE

Zamek rycerski w Bydlinie powstał w XIV w. i był częścią systemu obronnego na pograniczu Małopolski i Śląska. Pierwsze wzmianki o zamku w Bydlinie pochodzą z 1398 r. Zamek był niewielki, składał się z budynku mieszkalnego o trzech kondygnacjach, muru obronnego i wieży bramnej w północno-wschodniej części zamku. Właścicielami zamku byli rycerze Pełka i Niemierza. Po tem, według legendy zamek należał

do nieślubnego syna Kazimierza Wielkiego. Pod koniec XV w. warownia stała się własnością Brzezińskich, a następnie Szczepanowskich i Bonerów. Na początku XVI w. Bonerowie przebudowali zamek na kościół. W dobie reformacji ówczesny właściciel Jan Firlej zamienił kościół na zbór ariański. Jego syn, Mikołaj, oddał obiekt kościołowi katolickiemu i nadał świątyni nazwę Świętego Krzyża. Kościół spalony podczas Potopu został opuszczony pod koniec XVIII w. i popadł w ruinę. Na zamkowym wzgórzu zachowały się okopy – pamiątka po bitwie, jaką stoczyły tu w 1914 roku legiony Piłsudskiego. Zamek można zwiedzać bez ograniczeń.

■ LANCKORONA – RUINY ZAMKU KRÓLEWSKIEGO

Wysoko ponad Lanckoroną, na szczycie Góry Lanckorońskiej (545 m n.p.m.), stoją ruiny potężnego niegdyś zamku królewskiego. Wzniósł go w XIV w. król Kazimierz Wielki, zapewne na miejscu drewnianego gródka z XIII w. Zamek był w kolejnych wiekach rozbudowywany, stając się silną warownią. Starostwo lanckorońskie wraz z zamkiem przez stulecia znajdowało się w rękach potężnych rodów magnackich. Rozbudowany po potopie szwedzkim i umocniony przez inżynierów francuskich w 1770 r. był najważniejszą fortecą konfederatów barskich. Po długim oblężeniu zdobyły go jednak dwa lata później wojska austriackie. Budowlą, zniszczona działaniami wojennymi, popadła w całkowitą ruinę w XIX w. Góra Lanckorońska, na której znajdują się ruiny, w 1999 r. została wpisana na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO w ramach manierościcznego parku krajobrazowego Kalwarii Zebrzydowskiej.

Zamek Rabsztyn,

zamekrabsztyn.pl

■ RUDNO - ZAMEK TENCZYN

Ogromne ruiny zamku Tenczyn w Rudnie wznoszą się na wulkanie. Nie ma się jednak czego obawiać, jest to wulkan nieczynny. Warownię zaczęto budować w połowie XIV w. Mury obwodowe z basztami tworzyły owalny plan, a wejście wiodło przez potężną, kwadratową wieżę bramną. Wieża ta, przykryta czterospadowym dachem, jest najlepiej zachowaną częścią zamku. Około 1570 r. średniowieczna warownia przekształcona została w renesansową rezydencję z arkadowymi

Zamek Tenczyn, fot. arch. UMWM

Ruiny zamku w Lanckoronie, fot. R. Korzeniowski

■ WYGIĘLZÓW – ZAMEK LIPOWIEC

Na zachód od Krakowa, ponad szosą do Libiąża, już z daleka widać wyniosłe, zalesione wzgórze. Na jego szczycie niczym wapienna turnia wyrasta potężna baszta z białego kamienia. Choć z daleka widać tylko wieżę, pośród drzew skrywają się tu mury okazałego zamku biskupiego z XIII w. Wówczas to biskupi krakowscy wzniesli twierdzę, pozostającą w ich rękach aż do rozbiorów Polski. Choć od początku XIX stulecia budowla jest w ruinie, mury zabezpieczono i przystosowano do zwiedzania. Nowe schody wiodą aż na wieżę. Można też obejść puste, częściowo zawalone wnętrza, a także obejrzeć niewielką ekspozycję w zrekonstruowanych pomieszczeniach pierwszego piętra zamku. Zgromadzono tu stare zdjęcia i grafiki zamku oraz niewielką kolekcję różnych przedmiotów znalezionych pośród ruin.

Zamek Lipowiec,

ul. Podzamcze 1, Wygięłzów,

☎ +48 32 6134062

🌐 mnpe.pl

■ CZCHÓW – RUINY ZAMKU I WIEŻA OBRONNA

Ponad uroczym miasteczkiem i malowniczą doliną Dunajca, na szczycie wzgórza Baszta, wyrasta potężna, owalna wieża. Z niej rozciąga się rozległy widok na dolinę ze wstęgą rzeki, zaporą i Jeziorem Czchowskim. Cylindryczną basztę o imponujących murach kilkumetrowej grubości zbudowano już pod koniec XIII w., aby kontrolować ważny trakt handlowy wzdłuż Dunajca. W kolejnym stuleciu wokół wieży powstał niewielki zamek – siedziba starostwa czchowskiego. Budowla została jednak opuszczona już w XVII w. i szybko popadła w ruinę. Jeszcze do niedawna

Zamek Lipowiec, fot. K. Bańkowski

Zamek Tropsztyn, fot. K. Bańkowski

jej jedyną pozostałością była baszta, ale w ostatnim czasie udało się zrekonstruować część zamku, do którego wieszcie teraz drewniany most.

Baszta w Czchowie,

🌐 moksir.czchow.pl

■ WYTRZYSZCZKA – ZAMEK TROPSZTYN

Surowa kamienna baszta i mury zamku Tropsztyn w Wytrzysszczce wznoszą się tuż ponad szosą i lustrem wody Jeziora Czchowskiego. Dopiero z bliska widać, że to niemal zupełnie nowa budowla, postawiona w ostatnich latach na ruinach oryginalnego

Śladów wulkanizmu na terenie Małopolski najlepiej szukać w okolicy Krakowa. Aktywność wulkaniczna była związana z końcowymi ruchami górotwórczymi hercyńskimi. Przykłady skał świadczących o działalności wulkanicznej napotkamy m. in. w kamieniołomach w Regulicach koło Alwerni, nieopodal wsi Zalas, w Miękinii i koło Filipowic.

Ostatnią rodziną, w której rękach znajdowały się dobra czorsztyńskie byli Drohojowscy. W 1812 roku zakupili oni Czorsztyń z zamkiem oraz pobliskimi wsiami, nabywając także prawo do połowu ryb na Dunajcu, propinacji piwa i wódki, myta mostowego, a także dochodów m.in. karczm. Drohojowscy zapisali się w historii jako dobrzy gospodarze, patrioci (liczne zatargi z zaborcą) oraz społecznicy wspierający lokalnych włościan, choćby podczas galicyjskiego głodu (1847).

Ruiny zamku w Czchowie, fot. K. Bańkowski

Zamek w Czorsztynie, fot. K. Bańkowski

zamku. Pierwsza warownia powstała tu już na przełomie XIII-XIV w., ufundowana przez rycerza Zbrosława lub jego syna Gniewomira – dziedziców wsi Tropie. Potem zamek kilka razy przekształcano, ale już na początku XVII stulecia był opuszczony, w wyniku czego popadł w ruinę. Według legendy to właśnie tu, w tunelach i lochach pod Tropsztynem, ukryto w XVIII w. skarb Inków, przywieziony najpierw do zamku w Niedzicy. Zamek otwarty jest dla turystów jedynie w okresie wakacyjnym. Udostępniane są: wieża, lochy i komnaty, a uzupełnienie zwiedzania stanowi projekcja filmu dokumentalnego o poszukiwaczach legendarnego skarbu Inków.

Zamek Tropsztyn, Wytrzysszczka,

☎ +48 14 6843461

🌐 polinar.pl/tropsztyn

■ TARNÓW – RUINY ZAMKU TARNOWSKICH NA GÓRZE ŚW. MARCINA

Na południe od miasta, na zboczu panującego nad okolicą wzgórza, znajdują się pozostałości potężnego niegdyś zamku. Pierwsza budowla obronna powstała tu w latach 1329–31 z fundacji kasztelana krakowskiego

Spycimira Leliwity. Rozbudowywany stopniowo przez jego potomków z rodu Tarnowskich zamek stał się w 1. poł. XVI w. wspaniałą, renesansową rezydencją stawnego hetmana Jana Tarnowskiego. Składał się z zamku wysokiego oraz niskiego, a całość otoczyły fortyfikacje bastionowe. Jeszcze w tym samym stuleciu rezydencję przejęli Ostrogscy, ale już w XVII w. zamek był w kiepskim stanie i na początku kolejnego wieku został opuszczony, a wkrótce, częściowo rozebrany, popadł w ruinę. Z potężnego zamczyska do dziś dotrwały tylko zarysy murów zamku górnego i ceglana budowla obronna, nazywana arsenałem. Z ruin roztacza się rozległa panorama Tarnowa i okolic. **Ruiny zamku Tarnowskich** znajdują się na południowych obrzeżach Tarnowa, w pobliżu wsi Tarnowiec; są dostępne przez całą dobę, wstęp bezpłatny.

■ CZORSZTYN – RUINY ZAMKU KRÓLEWSKIEGO

Kiedy w 1651 r. na dalekiej Ukrainie polskie oddziały wojowały z zastępami kozaków Bohdana Chmielnickiego, graniczną twierdzę w Czorsztynie napadł i zajął niejaki Kostka

Napierski. Ten awanturnik, optacony przez kozackiego hetmana, miał się zamęt i skupiać na sobie uwagę części sił polskich. Ostatecznie Czorsztyń zdobyły oddziały wystane przez biskupa krakowskiego, a schwytany Napierski został skazany na straszną śmierć poprzez wbicie na pal. Historia buntu Kostki Napierskiego jest najbardziej znanym wydarzeniem w długiej historii fortalicji Wronin, a później zamku w Czorsztyń. Murowaną twierdzę zbudowano tu, w miejscu wcześniejszych, w XIV w. Strzegła ona granicy z Węgrami i działającej tu komory celnej. Dziś zamek ma formę trwałej ruiny, a w kilku odbudowanych pomieszczeniach mieści się nieduża ekspozycja historyczno-archeologiczna.

Ruiny zamku w Czorsztyń,
pieniny.pl

■ NOWY SĄCZ – RUINY ZAMKU KRÓLEWSKIEGO

Na skraju starego miasta w Nowym Sączu, w widłach Dunajca i Kamienicy, rozciąga się park, a między drzewami widać fragment muru, basztę i pozostałości innych budowli. To ruiny dawnego zamku sądeckiego. Zamek w Nowym Sączu wzniesiony został przez Kazimierza Wielkiego w latach 1350–60, w miejscu dworzyszczka z czasów lokacji miasta. W 1385 r. w zamku odbył się zjazd z udziałem królowej Jadwigi, króla Władysława Jagiełły i księcia Witolda oraz Zygmunta Luksemburczyka i jego żony Marii. Gotycka twierdza została na początku XVII w. przebudowana przez starostów sądeckich w stylu renesansowym. W zwieńczonych attykami gmachach mieściło się 40 komnat. Nieestety, pożary w XVIII w., a potem powódź w 1813 r. doprowadziły zamek

Ruiny zamku w Nowym Sączu, fot. K. Bańkowski

do ruiny. W dwudziestolecie międzywojennym w odbudowanym gmachu urządzono muzeum. W czasie II wojny światowej niemieccy okupanci przechowywali tu amunicję i wraz z nią zamek został wysadzony w 1945 r. Po wojnie odbudowano fragment muru i basztę Kowalską, zwieńczoną renesansową attyką. W pobliżu widać fundamenty zburzonego zamku. **Ruiny zamku** można oglądać z zewnątrz bez ograniczeń.

■ RYTRO – RUINY ZAMKU KRÓLEWSKIEGO

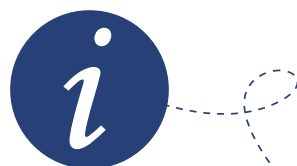
Wędrując doliną Popradu, którą od wieków prowadził tradycyjny

Wokół Zamku w Ryttrze narosły legendy. Jedną z nich jest z testamentem Piotra Wydzgi herbu Janina, kasztelana sądeckiego. Testament został spisany na zamku w Ryttrze i przekazany klaryskom ze Starego Sącza. Dokument stanowi zabytek języka staropolskiego z XV wieku, a zawiera w swej treści opis dotarcia do skarbów ukrytych w okolicach Rytra.

Ruiny zamku w Melsztynie, fot. K. Bańkowski

W Podróżach z Herodotem Ryszard Kapuściński napisał: „Wszak istnieje coś takiego jak zarażenie podróżą i jest to rodzaj choroby w gruncie rzeczy nieuleczalnej.” W Małopolsce można uzależnić się od podróży, czego i Państwu życzymy.

transkarpacki szlak handlowy, można zatrzymać się w Ryttrze pod charakterystycznym, bardzo stromym wzgórzem. Wznosi się ono tuż ponad nurtem rzeki, a jego wierzchołek ozdabiają ruiny zamku. Drewniany gródek – strażnicę przy komorze celnej nad Popradem – wzniesiono tu już w XIII w. Pod koniec tego stulecia powstała pierwsza murowana część zamku, czyli masywna, cylindryczna baszta. Jest ona do dziś najlepiej zachowaną częścią zamku, rozbudowanego w XIV w. Obronną budowlę w Ryttrze zniszczyły w 1657 r. wojska siedmiogrodzkie Jerzego II Rakoczego, sojusznika Szwedów i od tej pory zamek popadał w ruinę. Prócz wieży zachowały się resztki murów budynku mieszkalnego. W ostatnim czasie zamek został częściowo zrekonstruowany. Ruiny zamku są dostępne bez żadnych ograniczeń, ale trzeba od drogi w dolinie wspiąć się na strome zbocze wzgórza (około 10–15 min).

■ MELSZTYN – RUINY RYCERSKIEGO ZAMKU

Potężna kwadratowa baszta wystająca ponad korony drzew wysoko nad doliną Dunajca to najlepiej

zachowana pozostałość zamku w Melsztynie koło Zakliczyna. Do ruin można wspiąć się stromą ścieżką lub podejść (od drugiej strony) samochodem. Na wzgórzu nad Dunajcem po 1347 r. kasztelan krakowski Spycimir Leliwita rozpoczął budowę warowni. Jego potomkowie od jej nazwy przyjęli nazwisko Melsztyńscy. Warownia zajmowała wydłużony i wąski szczyt wzgórza, w całości otoczony murem obronnym. Najważniejszym elementem założenia była potężna kwadratowa wieża, czyli donżon. Stanowiła ostatni, a zarazem najmocniejszy punkt oporu twierdzy. W 1771 r., podczas walk konfederacji barskiej, zamek został zniszczony przez wojska rosyjskie jako twierdza konfederacka. Obecnie obiekt jest zabezpieczoną ruiną. **Ruiny zamku** można zwiedzać bezpłatnie o każdej porze, nawet nocą, gdy wieża jest oświetlona.

■ MUSZYNA – RUINY ZAMKU

Ruiny XIV-wiecznego zamku w Muszynie znajduje się na stromym wzgórzu pasma Koziejówki. Niedługo bronił granicy i szlaków handlowych oraz pełnił funkcję komory celnej, był również rezydencją biskupów krakowskich do 1474 r., kiedy to został niemal całkowicie zniszczony podczas najazdu węgierskiego. Zamek został odbudowany w stylu renesansowym przez Węgrów. Od tego momentu pełnił wyłącznie funkcję strażniczą. Od połowy XVII wieku twierdza popadała w ruinę. W ostatnich latach relikty murów zamku zostały zabezpieczone oraz dokonano częściowej odbudowy wieży, która obecnie służy jako doskonały punkt widokowy.

Widok na ruiny zamku w Ryttrze, fot. K. Bańkowski

Widok z ruin zamku w Muszynie, fot. K. Bańkowski

ANDRYCHÓW

Rynek 14, 34-120 Andrychów
 ☎ +48 33 842 99 36
 it.andrychow@msit.malopolska.pl
 andrychow.eu

BIECZ

Rynek 1, 38-340 Biecz
 ☎ +48 13 440 68 60
 it.biecz@msit.malopolska.pl
 biecz.pl

BOCHNIA

ul. Oracka 4, 32-700 Bochnia
 ☎ +48 14 614 91 53
 it.bochnia@msit.malopolska.pl
 bochnia.eu

BUKOWINA TATRZAŃSKA

ul. Sportowa 22, 34-530 Bukowina Tatrzańska
 +48 18 202 54 80
 it.bukowina-tatrzańska@msit.malopolska.pl
 ugbukowinatatrzańska.pl

BUKOWNO

ul. Spacerowa 1, 32-332 Bukowno
 ☎ +48 500 485 883, +48 32 642 11 04
 tramp@mosirbukowno.pl
 mosirbukowno.pl

CHRZANÓW

ul. Broniewskiego 10C, 32-500 Chrzanów
 ☎ +48 32 763 27 49
 it.chrzanow@msit.malopolska.pl
 chrzanow.pl

KRAKÓW

Sieć InfoKraków, infokraków.pl
InfoKraków, ul. Powiśle 11, 31-101 Kraków
 ☎ +48 12 354 27 10
 powisle@infokraków.pl

InfoKraków, ul. św. Jana 2, 31-018 Kraków
 ☎ +48 12 354 27 25
 jana@infokraków.pl

InfoKraków, ul. Józefa 7, 31-056 Kraków
 ☎ +48 12 354 27 28
 jozefa@infokraków.pl

InfoKraków Sukienice,
 Rynek Główny 1/3, 31-042 Kraków
 ☎ +48 12 354 27 16
 sukienice@infokraków.pl

InfoKraków, ul. Szpitalna 25, 31-024 Kraków
 ☎ +48 12 354 27 20
 szpitalna@infokraków.pl

InfoKraków Pawilon Wypiańskiego,
 pl. Wszystkich Świętych 2, 31-004 Kraków
 ☎ +48 12 354 27 23
 wypianski@infokraków.pl

KROŚCIENKO NAD DUNAJCEM

Rynek 32, 34-450 Krościenko nad Dunajcem
 ☎ +48 571 253 737, +48 18 262 33 04
 promocja@ckipkroscienko.pl
 ckipkroscienko.pl

KRYNICA-ZDRÓJ

ul. Zdrojowa 15, 33-380 Krynica-Zdrój
 ☎ +48 18 472 55 77
 it.krynica-zdroj@msit.malopolska.pl
 krynica-zdroj.pl

LIMANOWA

Rynek 25, 34-600 Limanowa
 ☎ +48 18 337 58 00
 it.limanowa@msit.malopolska.pl
 powiat.limanowski.pl

MIECHÓW

pl. Kościuski 1a, 32-200 Miechów
 ☎ +48 41 383 13 11
 it.miechow@msit.malopolska.pl
 miechow.visitmalopolska.pl

MUSZYNA

Rynek 34, 33-370 Muszyna
 ☎ +48 18 534 91 61
 cit@muszyna.pl
 muszyna.pl

NOWY SĄCZ

ul. Szwedzka 2, 33-300 Nowy Sącz
 ☎ +48 18 444 24 22
 cit@nowysacz.pl
 ziemiasadecka.info

NOWY TARG

Rynek 1, 34-400 Nowy Targ
 ☎ +48 18 266 30 36
 it.nowy-targ@msit.malopolska.pl
 it.nowytarg.pl

OCHOTNICA GÓRNA

Osiedle Ustrzyk 388, 34-453 Ochotnica Górna
 ☎ +48 18 262 41 39
 it.ochotnica-dolna@msit.malopolska.pl
 ssm.ochotnica.pl

OLKUSZ

ul. Floriańska 8, 32-300 Olkusz
 ☎ +48 32 642 19 26
 it.olkusz@msit.malopolska.pl
 umig.olkusz.pl, olkusz.eu

OSWIECIM

ul. St. Leszczyńskiej 12, 32-600 Oświęcim
 ☎ +48 33 843 00 91
 it.oswiecim@msit.malopolska.pl
 it.oswiecim.pl

POGORZYCE

ul. Szymanowskiego 47, 32-501 Chrzanów
 ☎ +48 32 343 43 60
 it.chrzanow@msit.malopolska.pl
 facebook.com/PITwChrzanowie

RABKA-ZDRÓJ

ul. Parkowa 2, 34-700 Rabka-Zdrój
 ☎ +48 18 269 15 53
 it.rabka-zdroj@msit.malopolska.pl
 msit@rabka.pl
 it.rabka.pl

SUCHA BESKIDZKA

ul. Zamkowa 1, 34-200 Sucha Beskidzka
 ☎ +48 33 874 26 05 wew. 21
 it.sucha-beskidzka@msit.malopolska.pl
 it@sucha-beskidzka.pl
 muzeum.sucha-beskidzka.pl/it

TARNÓW

Rynek 7, 33-100 Tarnów
 ☎ +48 14 688 90 90
 it.tarnow@msit.malopolska.pl,
 centrum@tarnow.travel
 tarnow.travel

TUCHÓW

ul. Chopina 10, 33-170 Tuchów
 ☎ +48 14 652 54 36
 it.tuchow@msit.malopolska.pl
 tuchow.pl

WADOWICE

ul. Kościelna 4, 34-100 Wadowice
 ☎ +48 33 873 23 65
 it.wadowice@msit.malopolska.pl,
 biuro@it.wadowice.pl
 it.wadowice.pl

WIELICZKA

ul. Dembowskiego 2A, 32-020 Wieliczka
 ☎ +48 12 288 00 52
 pit@wieliczka.eu
 ckit.wieliczka.eu

WIŚNIOWA

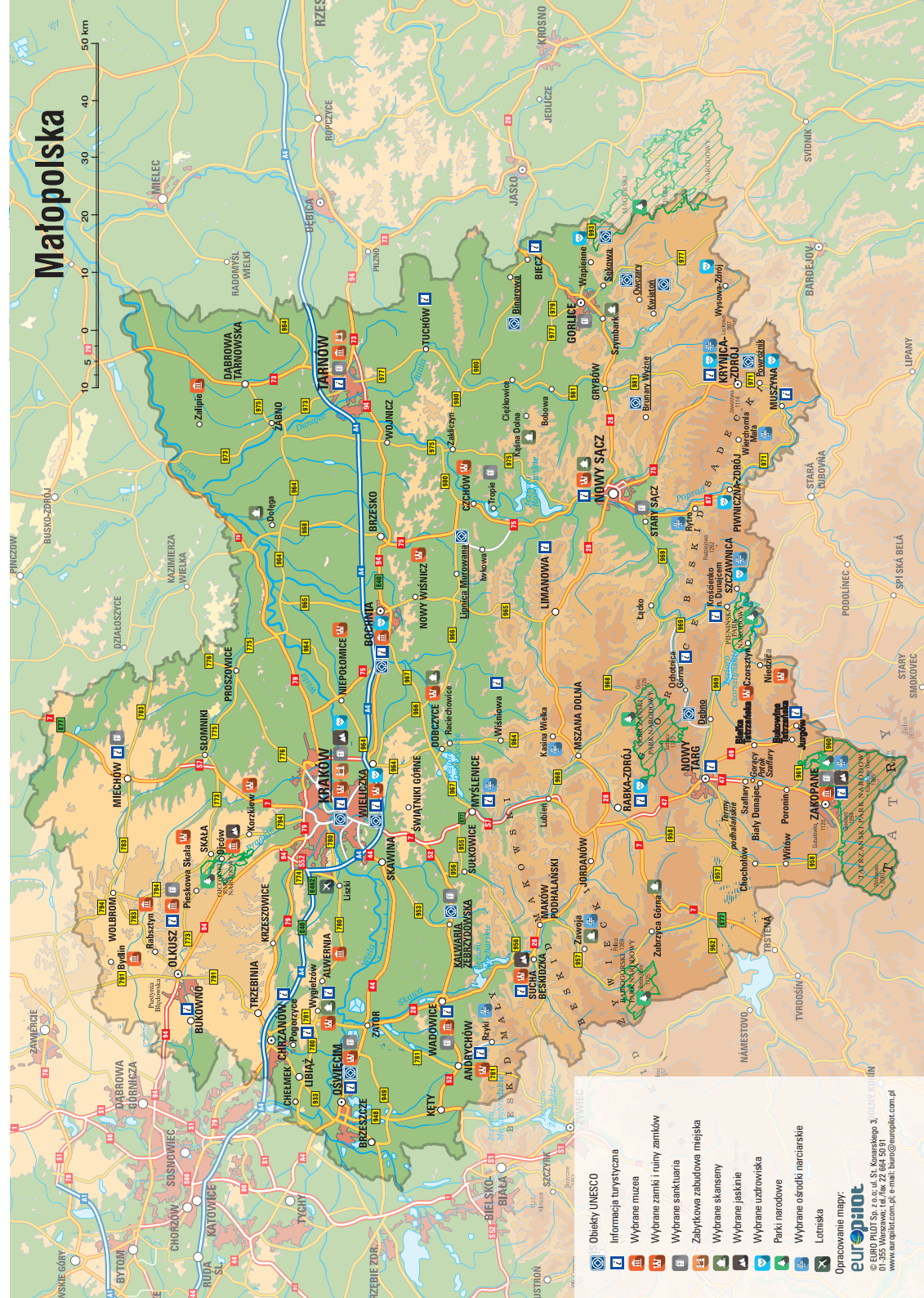
Wiśniowa 301, 32-412 Wiśniowa
 ☎ +48 12 271 44 93
 it.wisniowa@msit.malopolska.pl
 wisniowa.malopolska.pl

WYGIELZÓW (czynny tylko w sezonie)

ul. Podzamcze 1, 32-551 Babice
 ☎ +48 32 210 93 13
 info@powiat-chrzanowski.pl
 visit.powiat-chrzanowski.pl

ZAKOPANE

ul. Chramcówki 35, 34-500 Zakopane
 ☎ +48 18 201 22 11
 it.zakopane@msit.malopolska.pl
 zakopane.pl

Obiekt UNESCO
 Informacja turystyczna
 Wybrane muzea
 Wybrane zamki i ruiny zamków
 Wybrane sanktuaria
 Zabytkowa zabudowa miejska
 Wybrane skanseny
 Wybrane jaskinie
 Wybrane parki narodowe
 Wybrane ośrodki narciarskie
 Lotniska
 Opracowanie mapy: **europilot**
 01-535 Warszawa, ul. Krakowskiego 3, 01-535 Warszawa, tel. +48 22 664 93 93, fax +48 22 664 93 93, e-mail: biuro@europilot.com.pl, www.europilot.com.pl

MAŁOPOLSKA

- 14 obiektów na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO
- 255 obiektów na Szlaku Architektury Drewnianej
- Wadowice – rodzinne miasto św. Jana Pawła II
- Kopalnia soli w Wieliczce
- Kopalnia soli w Bochni
- Spływ Przełomem Dunajca
- 10 uzdrowisk
- 6 parków narodowych
- 6 basenów geotermalnych
- 3000 km szlaków rowerowych
- 5377 km szlaków górskich
- 58 stacji narciarskich

Więcej na:

visitmalopolska.pl

fb.com/MSIT.OdkryjMalopolske

